

2 PRIRUČNIK

ZA RAD KONTROLORA IZBORNIH REZULTATA - LOKALNI IZBORI U BIH 2024. -

Sarajevo. juni 2024.

PRIRUČNIK
za rad kontrolora izbornih rezultata
- Lokalni izbori u BiH 2024. -

PRIRUČNIK za rad kontrolora izbornih rezultata – Lokalni izbori u BiH 2024.

Izdavač: Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine, Danijela Ozme br. 7, 71000 Sarajevo,
tel.: 033 / 251 300, faks: 033 / 251 329, e-mail: info@izbori.ba, web-stranica: www.izbori.ba.

Za izdavača: Dr. Irena Hadžiabdić, predsjednica

Priručnik pripremio: Dr. Suad Arnautović, član

Saradnik na pripremi publikacije: Veljko Petrović, koordinator za rad sa izbornim komisijama

DTP: Dejan Ćurić, grafički dizajner

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

342.846(497.6)"2024"(035)

PRIRUČNIK za rad kontrolora izbornih rezultata : lokalni izbori u BiH 2024. / [priručnik pripremio Suad Arnautović]. - Sarajevo : Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine, 2024. - 50 str. : ilustr. ; 30 cm

Tekst na bos. jeziku. - Kratki životopis autora: str. [53]. - Bibliografija: str. 48.

ISBN 978-9958-555-99-2

COBISS.BH-ID 60927238

Na osnovu zaključka Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine, broj: 06-1-07-1-1169/24 od 18.07.2024. godine, ovaj priručnik je odobren za korištenje izbornoj administraciji Bosne i Hercegovine.

“Svi izrazi pisani u jednom rodu odnose se bez diskriminacije na oba spola.”

Priručnik se distribuira besplatno!

SADRŽAJ

POGLAVLJE 1 – UNOS I KONTROLA IZBORNIH REZULTATA U OSNOVNOJ IZBORNOJ JEDINICI U BIH	10
UVODNE NAPOMENE.....	10
NADLEŽNOSTI KONTROLORA IZBORNIH REZULTATA	10
REFERENT ZA UNOS IZBORNIH REZULTATA.....	11
SUPERVIZOR IZBORNIH REZULTATA.....	20
KONTROLOR IZBORNIH REZULTATA.....	24
KRATKI PODSJETNIK RADNJI I OBAVEZA	29
POGLAVLJE 2 - OGLEDNI PRIMJERI RJEŠAVANJA VALIDACIJSKIH GREŠAKA KONTROLORA IZBORNIH REZULTATA U OSNOVNOJ IZBORNOJ JEDINICI U BIH.....	30
POGLAVLJE 3 – UNOS IZBORNIH REZULTATA U GLAVNOM CENTRU ZA BROJANJE I KONTROLA IZBORNIH REZULTATA U CENTRALNOJ IZBORNOJ KOMISIJI BIH	42
UNOS IZBORNIH REZULTATA U GLAVNOM CENTRU ZA BROJANJE.....	42
KONTROLA IZBORNIH REZULTATA U CENTRALNOJ IZBORNOJ KOMISIJI BIH	43
PRILOZI.....	44

Riječ predsjednice Centralne izborne komisije BiH

Poštovani kontrolori,

Priručnik za rad kontrolora izbornih rezultata u Bosni i Hercegovini ima za cilj pomoći kontrolorima izbornih rezultata u općinskim i gradskim izbornim komisijama, kao i kontrolorima u Glavnom centru za brojanje.

U Bosni i Hercegovini je uvedena procedura raspisivanja javnog oglasa za popunjavanje pozicija kontrolora izbornih rezultata u izbornim komisijama osnovnih izbornih jedinica i kontrolori se imenuju na duži period, za više izbornih ciklusa.

Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine vrši njihovu certifikaciju i vodi evidenciju svih kontrolora.

U skladu sa Odlukom o djelokrugu primjene pilot projekata Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine „Lokalni izbori 2024.godine“, na dan održavanja izbora 2024. godine, Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine će provesti pilot projekte među kojima je i Pilot projekat 2- Optički skeneri i automatsko prebrojavanje glasačkih listića. Ova činjenica će otvoriti niz pitanja o novoj ulozi kontrolora izbornih rezultata, što će biti izazov za Centralnu izbornu komisiju Bosne i Hercegovine u smislu normativno pravne uloge kontrolora izbornih rezultata u novim uslovima, naročito kada se skeniranje i automatsko prebrojavanje glasačkih listića primjeni u cijeloj Bosni i Hercegovini.

Osim toga se vrši kontinuirana obuka, uz primjenu jedinstvenog nastavnog plana i programa. Ovaj Priručnik je namijenjen svim kontrolorima, s nadom da će na jednostavan i pristupačan način poslužiti kao podsjetnik na sve radnje koje su u obavezi provoditi tokom izbornog procesa. U izradi priručnika su korišteni resursi Centralne izborne komisije BiH.

Dr. Irena Hadžiabdić

PREDGOVOR

Tačno i pošteno brojanje glasova na izborima čini nezamjenjivu ulogu u zaštiti integriteta izbora i prava svakog birača da glasa i bude biran na slobodnim i poštenim izborima. Nezavisno od drugih, veoma važnih, kredibilnih, nezamjenjivih dijelova izbornog procesa, samo jedno netačno prebrojavanje palih glasova može urušiti cjelokupni integritet izbornog procesa. To dalje vodi smanjenju povjerenja javnosti u izbore i izbornu administraciju, te može izazvati odbijanje prihvatanja rezultata izbora među učesnicima izbornog nadmetanja, što može voditi do neslučenih situacija, javnih protesta, pa čak i do konflikata u nekom društvu. Iako se sam proces brojanja glasova i njihova tabulacija razlikuje u pojedinostima od države do države, tačnost, poštenje i transparentnost su univerzalni principi koji karakteriziraju slobodne i poštene izbore.

U Kodeksu dobrog vladanja u izbornim pitanjima Evropske komisije Vijeća Evrope za demokratiju putem zakona (Venecijanska komisija) je navedeno:

„Brojanje glasova treba se sprovesti na transparentan način. Dopustivo je da birači upisani na biračkom mjestu budu prisutni; prisustvo domaćih i međunarodnih posmatrača treba biti odobreno. Ovim licima treba da je dopušteno prisustvo pod svim okolnostima. Mora se sačiniti dovoljan broj primjeraka zapisnika sa biračkog mjesta, tako da ga sva navedena lica dobiju: jedan primjerak treba odmah staviti na oglasnu tablu, drugi se zadržava na biračkom mjestu, a treći se dostavlja komisiji ili nadležnom organu.”¹

Ovaj priručnik ima za cilj povećanje transparentnosti u radu izborne administracije i kredibilnosti izbornog procesa, a općenito je predstavljalo ogromnu prazninu u radu izborne administracije i u izbornim procesima u BiH.

Sada je došao red da se i najšira javnost detaljnije upozna sa obimom posla i nadležnostima kontrolora izbornih rezultata, što bi trebalo doprinijeti ukupnoj slici o transparentnosti u radu izborne administracije i prijeko potrebnom izbornom integritetu.

Pored toga je priručnik, kako mu i naslov kaže, pisan s praktičnim ciljem da bude “pri ruci” svakom kontroloru izbornih rezultata, svakom članu organa za provođenje izbora, svakom kandidatu, svakom političkom subjektu, svakom novinaru..., tj. svima koji žele izvršiti uvid u to ko i kako kontrolira rezultate izbora dobijene na biračkom mjestu u svojoj osnovnoj izornoj jedinici, odnosno u Glavnom centru za brojanje.

Priručnik je pisan prvenstveno s namjerom da kontrolori izbornih rezultata imaju “pri ruci” text book koji će im pomoći u svakodnevnom obavljanju ovih veoma važnih i odgovornih javnih poslova.

¹ EVROPSKA KOMISIJA ZA DEMOKRATIJU PUTEM ZAKONA (VENECIJANSKA KOMISIJA) KODEKS DOBROG VLADANJA U IZBORNIM PITANJIMA SMJERNICE I OBRAZLOŽENJE, usvojeni na 52. sjednici Venecijanske komisije (Venecija, 18–19. oktobar 2002. g.), tač. 46, str. 24. Izvor: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2002\)023rev2-cor-bos](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2002)023rev2-cor-bos).

Još jedna korisna novina u ovom priručniku koja će, nadamo se, doprinijeti boljem informiranju i razumijevanju zadatka kontrolora izbornih rezultata jeste “rastjerivanje magle“ u kakofoniji pojmova kontrolor izbornih rezultata, supervizor izbornih rezultata, referent za unos izbornih rezultata, centar za pravilno objedinjavanje rezultata, koji su se koristili, odnosno koji se koriste u praktičnom radu na ovim poslovima i koji su stvarali pojamnu “Babilonsku kulu“ u glavama birača, običnih ljudi, posmatrača izbora, predstavnika medija i drugih osoba uključenih u izborni proces u BiH.

U ovom priručniku su na jednom mjestu skupljeni svi bitni aspekti nadležnosti i opsega rada kontrolora izbornih rezultata, u skladu sa pozitivnim zakonodavstvom, tj. podzakonskim propisima Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine. On će omogućiti da se, s jedne strane, na precizan, koncizan, i što je najvažnije propisan način, stekne uvid u nadležnosti i funkciju kontrolora izbornih rezultata, te tako bolje razumijemo rad ovih osoba, a s druge strane pomogne kontrolorima izbornih rezultata da na zakonit način obave svoju veoma važnu društvenu funkciju.

U njemu su opisane i praktično prikazane funkcije kontrolora izbornih rezultata koji čine dio organizacijske strukture i nadležnosti organa za provođenje izbora na lokalnom nivou (općinske i gradske izborne komisije), kao i kontrolora u Glavnom centru za brojanje. U tom kontekstu ovaj priručnik sadrži jasan i detaljan opis nadležnosti i djelokruga rada kontrolora izbornih rezultata, referenata za unos izbornih rezultata i supervizora izbornih rezultata, te njihove obavezne postupke i radnje u odnosu na Centralnu izbornu komisiju BiH koju realiziraju putem Jedinstvenog informacionog izbornog sistema (JIIS).

Svrha ovog priručnika jeste, također, pomoći unifikaciji procesa rada svih kontrolora izbornih rezultata u Bosni i Hercegovini po jedinstvenoj metodologiji izvršenja ovih poslova. U priručniku se daje jedinstven opis svih radnji koje u skladu sa zakonom mora izvršiti kontrolor izbornih rezultata da bi obavio propisane poslove i zadatke i ispunio svoju osnovnu funkciju. On će tako pomoći i novoimenovanim kontrolorima izbornih rezultata koji su prvi put imenovani po osnovu javne konkursne procedure. Iako se prvi put susreću sa ovim poslovima, novoimenovani kontrolori izbornih rezultata će uz pomoć ovog priručnika moći uspješno izvršavati sve svoje poslove i zadatke, jer su sve radnje opisane koncizno i tačno, slijedeći prirodni i propisani redoslijed radnji i zadataka potrebnih svakom kontroloru izbornih rezultata da uspješno izvrši propisane radne zadatke.

Ključno pitanje integriteta izbornog procesa u BiH jeste da li usvojene procedure korespondiraju sa općeprihvaćenim međunarodnim standardima i globalnim normama, kako bi se taj proces mogao kvalificirati kao “free and fair“, tj. kao slobodni i pošteni, i svim dijelovima jednog izbornog ciklusa, uključujući predizborni period, izbornu kampanju, izborni dan i njegove posljedice, tj. rezultate izbora.

S druge strane zloupotrebe u izborima, tj. koje se na engleskom govornom području nazivaju sintagmom “electoral malpractices“, apsolutno poništava sve ono što su standardi slobodnih i poštenih izbora. Te zloupotrebe mogu biti vršene u svim dijelovima izbornog ciklusa, od raspisivanja izbora do njihovog potvrđivanja, a naročito prilikom zbrajanja i tačnog unosa rezultata izbora. Bilo koja, pa čak i nenamjerna greška ili propust koji može uslijediti bilo zbog umora ili trenutka nepažnje, bilo s izrazitom namjerom, može srušiti sve napore brojne armije čestitih i poštenih izbornih službenika da sačuvaju integritet izbora. A jednom izgubljeno povjerenje teško se vraća. Zato je ovo, vjerovatno, najosjetljiviji posao koji jedan izborni službenik može obavljati.

Najšire shvaćeni koncept izbornog integriteta omogućava novi način klasifikacije, mjerenja i analiziranja problema u kvaliteti izbornog procesa. Da li u tom kontekstu, kontrolori izbornih rezultata mogu doprinijeti većoj kvaliteti izbornog procesa u Bosni i Hercegovini? Apsolutno da, kao uostalom svi važni dijelovi i izvršioci u tom procesu.

Nakon zatvaranja biračkih mjesta i poslije dana izbora najvažniji kriteriji za kvalificiranje održanih izbora kao slobodnih i poštenih jeste, između ostalog: (1) službeno i ekspeditivno, tj. što je prije moguće saopćavanje rezultata izbora; (2) nepristrasnost izvještavanja medija o izbornim rezultatima; (3) prihvatanje rezultata izbora od svih učesnika u izbornom nadmetanju; (4) nepristrasno i hitno postupanje po izbornim žalbama; te (5) uvođenje na izabrane položaje, onih kandidata koji su propisno izabrani.

Dakle, slobodnih poštenih izbora nema bez ispunjenja ovih kriterija, a jedan od najbitnijih jeste službeno i ekspeditivno saopćenje rezultata izbora, a čega nema bez brzog, kvalitetnog i zakonitog rada kontrolora izbornih rezultata. Jedan od najvažnijih principa kompetitivnih izbora jeste tačan i pošten proces verifikacije glasačkih listića i brojanja glasova. Zato se ni kompetitivni izbori, a kompetitivnost je neophodan i nezamjenjiv element demokratskih izbora, bez ispunjenja ovog principa ne mogu smatrati slobodnim i poštenim, tj. demokratskim.

Zato se u svakom političkom sistemu, pa tako i bosanskohercegovačkom, postavlja pitanje da li se poduzimaju odgovarajuće mjere za sprječavanje izborne prevare, tj. izborne krađe? U već citiranom dokumentu Venecijanske komisije je navedeno:

“Do krađe će teško doći ukoliko članovi biračkog odbora predstavljaju pravilnu ravnotežu političkih stavova, a ocjena da li su izbori bili poštteni se treba vršiti isključivo na osnovu dva glavna kriterija: broj birača koji su glasali u odnosu na broj glasačkih listića u glasačkim kutijama. Prvi kriterij se utvrđuje na osnovu broja potpisa u biračkom spisku. Pošto je ljudska priroda takva kakva je (i bez ikakve namjere da se izvrši krađa), veoma je teško postići potpunu podudarnost između dvije mjere, i svaka dodatna mjera kontrole kao što je označavanje kontrolnih kupona glasačkih listića brojevima ili poređenja ukupnog broja glasačkih listića u glasačkim kutijama i poništenih i neiskorištenih sa brojem glasačkih listića dostavljenih

biračkom mjestu može pružiti određene indicije, ali niko ne treba imati iluzije da će se rezultati ovih različitih mjera podudarati perfektno. Rizik u povećanju broja mjera koje se koriste leži u tome da se razlike u zbiorovima, a konačno i nepravilnosti, neće uzimati ozbiljno u obzir. Bolje je imati strogu kontrolu nad dvije mjere nego slabu – i time neefikasnu – kontrolu nad većim brojem promjenjivih.”²

U ovom kontekstu treba naglasiti vezu između ostvarivanja načela tajnosti glasa i osiguranja integriteta brojanja glasova i utvrđivanja i objedinjavanja tačnih rezultata glasanja.

Naime, tajno glasanje je jedan od pet principa (načela) na kojima se temelje slobodni i poštteni izbori (pored općeg, univerzalnog prava glasa; direktnog izbora najmanje jednog doma parlamenta u bikameralnim parlamentarnim sistemima; slobodnog izražavanja volje birača; te jednakosti glasa, što podrazumijeva da “glas jednog birača treba biti jednak glasu drugog“). Komplementarno tom načelu je i načelo integriteta brojanja glasova koje se ogleda kroz dva aspekta: (1) da je osigurano da izražena volja birača bude prihvaćena, tj. uzeta u obzir; te (2) da objavljeni rezultati glasanja korespondiraju sa ukupno datim (palim) glasovima.

Tehnička ispravnost izbornog procesa naročito ima utjecaja na tijelo koje je odgovorno za organizaciju i upravljanje izborima (Electoral Management Body). Zato je izuzetno važno da to tijelo u svom radu djeluje nezavisno, nepristrasno i efikasno, podrazumijevajući i rad kontrolora izbornih rezultata.

Naš izborni sistem predviđa da se svi glasački listići broje odmah na biračkom mjestu, osim ako Centralna izborna komisija BiH utvrdi da će se glasački listići brojati u jednom ili više glavnih centara za brojanje. Nakon što birački odbor utvrdi rezultate glasanja na biračkom mjestu on odmah, a najkasnije 12 sati nakon zatvaranja biračkog mjesta, dostavlja nadležnoj izornoj komisiji osnovne izborne jedinice zapisnik o radu biračkog odbora (kojega potpisuju svi članovi biračkog odbora), izvod iz Centralnog biračkog spiska, sve glasačke listiće (nepotvrđene glasačke listiće, važeće glasačke listiće, nevažeće glasačke listiće, neiskorištene glasačke listiće i upropaštene glasačke listiće) i sve ostale posebne obrasce koje je propisala Centralna izborna komisija BiH.

Nakon što dobije te rezultate, izborna komisija osnovne izborne jedinice utvrđuje objedinjene zbirne rezultate glasanja provedenog na teritoriji te osnovne izborne jedinice za sve organe vlasti za koje su provedeni izbori, i o tome sastavlja zapisnik koji se podnosi Centralnoj izornoj komisiji BiH u roku od 24 sata nakon zatvaranja biračkih mjesta. U tom poslu ogromna je uloga kontrolora izbornih rezultata da na tačan, zakonit i potpun način utvrdi objedinjene zbirne rezultate glasanja. Nakon toga, izborna komisija osnovne izborne jedinice je obavezna javno izložiti detaljan tabelarni prikaz za objedinjene zbirne rezultate glasanja po političkim

subjektima i kandidatima kako bi javnost mogla imati uvid u njih. Kopije objedinjenih rezultata glasanja bit će uručene akreditiranim posmatračima rada izborne komisije osnovne izborne jedinice na njihov zahtjev.

Naš izborni sistem za izbor predstavničkih tijela je sistem proporcionalne reprezentacije (PR) sa zatvorenim ne blokiranim listama (Close, non blocked list). Takav sistem omogućava biračima da označe vlastite preferencije na jednoj odabranoj listi političkog subjekta, najviše do tri preferencije. U takvim sistemima vrši se dvostruko brojanje, prvo brojanje za političke subjekte, a potom brojanje za pojedinačne kandidate na odabranoj kandidatskoj listi.

Pod takvim sistemima proces brojanja glasova na biračkim mjestima je duži nego pod kategorijalnim sistemima jer se moraju prebrojati ne samo prve preferencije jednog političkog subjekta, već i sve naredne preferencije koje na glasačkom listiću označe birači, ali samo ako su označili samo do tri preferencije.

Distribucija preferencija se vrši manuelno i taj posao nekada može oduzeti znatno vrijeme. Poslije brojanja glasova na biračkim mjestima i objave rezultata, utvrđeni rezultati izbora se dostavljaju izornoj komisiji osnovne izborne jedinice u kojoj se objedinjuju pristigli rezultati sa svakog biračkog mjesta i vrši proces objedinjavanja i utvrđivanja tačnih rezultata za cijelu osnovnu izbornu jedinicu.

Tada je nezamjenjiva uloga kontrolora izbornih rezultata. On vrši korekcije u aplikaciji za unos izbornih rezultata matematičkih nepravilnosti u statističkim podacima na svim biračkim mjestima na kojima nisu ispoštovane sve propisane matematičke radnje, te izornoj komisiji osnovne izborne jedinice podnosi aplikacijski generiran izvještaj za nevalidna biračka mjesta, posebno u situaciji kada nisu ispravno navedeni podaci o ukupnom broju glasačkih listića u glasačkoj kutiji i zbira ukupnog broja nevažećih glasačkih listića i ukupnog broja važećih glasačkih listića.

U tom procesu kontrolori izbornih rezultata imaju nezamjenjivu ulogu. Oni moraju iskontrolirati sve pristigle rezultate i nadzirati rad referenata za unos izbornih rezultata i unos istih u aplikaciju.

Centralna izborna komisija BiH vrši kontrolu i objedinjavanje podataka sa svih originalnih obrazaca rezultata koji se utvrđuju u Glavnom centru za brojanje (to su glasovi prispjeli poštom, glasovi birača koji su glasali nepotvrđenim glasačkim listićima, birača koji su glasali glasačkim listićima za glasanje u odsutnosti, birača koji su glasali u diplomatsko-konzularnim predstavništvima, glasovi birača koji su vezani za domove zbog starosti, bolesti ili invaliditeta, koji su zatvorenici ili su vezani za ustanove), dok kontrolu rezultata sa redovnih biračkih mjesta vrši izborna komisija osnovne izborne jedinice.

Poslove objedinjavanja i kontrole izbornih rezultata u Glavnom centru za brojanje vrši glavni kontrolor, zamjenik glavnog kontrolora i kontrolori za obradu, unos i potvrdu rezultata,

koje imenuje Centralna izborna komisija BiH posebnom odlukom, dok kontrolu rezultata sa redovnih biračkih mjesta vrše kontrolori izbornih rezultata koje imenuje izborna komisija osnovne izborne jedinice. Svi ovi kontrolori direktno su odgovorni Centralnoj izbornoj komisiji BiH, odnosno izbornoj komisiji osnovne izborne jedinice.

Kontrola dostavljenih izbornih rezultata obavlja se na osnovu provjera tačnosti podataka koji se objedinjuju s obrazaca za zbirne rezultate glasanja sa svih biračkih mjesta i obrazaca za zbirne rezultate Glavnog centra za brojanje, i to: poređenjem ukupnog broja potpisa iz Centralnog biračkog spiska s ukupnim brojem glasačkih listića u glasačkim kutijama; u sistemu većinskog glasa, poređenjem ukupnog broja glasova za svakoga pojedinog kandidata i ukupnog broja nevažećih glasačkih listića s ukupnim brojem izdatih glasačkih listića; u sistemu proporcionalne reprezentacije, poređenjem ukupnog broja glasova za svaki politički subjekt i ukupnog broja nevažećih glasačkih listića s ukupnim brojem izdatih glasačkih listića; i u sistemu proporcionalne reprezentacije, poređenjem ukupnog broja glasova za svakog pojedinog kandidata unutar jednog političkog subjekta s ukupnim brojem glasova koje je osvojio taj politički subjekt u cjelini.

Ako se utvrdi da su tačni podaci upisani u pogrešna polja na obrascu, kao i da su predsjednik i članovi biračkog odbora pogrešno sumirali, kontrolori izbornih rezultata imaju ovlaštenja da izvrše i ovjere ispravku grešaka u aplikaciji JIIS.

Izuzetno, na zahtjev glavnog kontrolora u Glavnom centru za brojanje, Centralna izborna komisija BiH donosi zaključak kojim se naređuje Glavnom centru za brojanje pravilno brojanje glasova. Glavni centar za brojanje provjerava i broji važeće, nevažeće i neupotrebene glasačke listiće za nivo za koji je donesen zaključak.

Centralna izborna komisija BiH odmah po donošenju odluke o objavi izbornih rezultata, detaljan tabelarni prikaz rezultata glasanja na nivou biračkog mjesta po političkim subjektima i kandidatima stavlja na uvid javnosti. Rezultati glasanja u Glavnom centru za brojanje bit će javno izloženi u centru za brojanje, kako bi javnost mogla imati uvid u njih. Kopije rezultata glasanja bit će uručene akreditiranim posmatračima rada Glavnog centra za brojanje na njihov zahtjev.

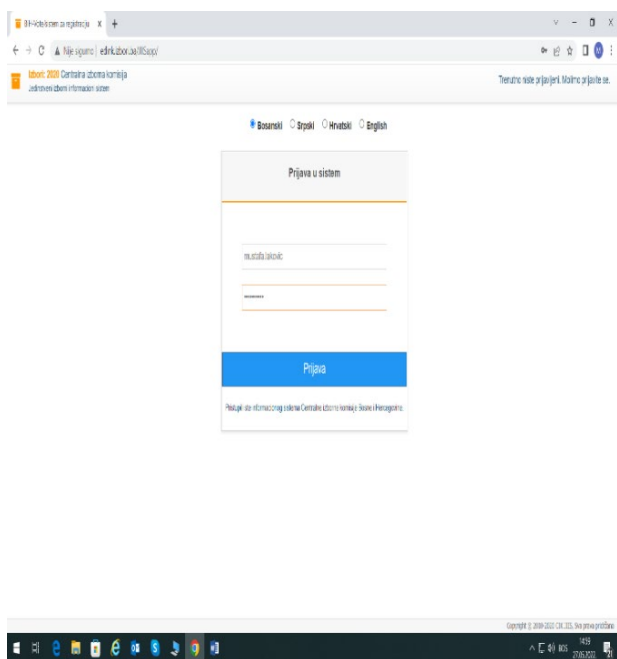
I na kraju, posljednja faza u ovom dijelu izbornog procesa je objava detaljne statistike rezultata izbora sa svakog biračkog mjesta i osnovne izborne jedinice u cjelini za koju se daju objedinjeni zbirni rezultati. Taj proces, kao dio nadležnosti i odgovornosti izborne administracije, nije moguće kvalitetno uraditi bez kvalitetnog, zakonitog i nepristrasnog rada kontrolora izbornih rezultata.

Sarajevo, juni 2024. godine

Dr. Suad Arnautović

POGLAVLJE 1 – Unos i kontrola izbornih rezultata u osnovnoj izbornoj jedinici u BiH

Uvodne napomene

Da bi korisnik pristupio Aplikaciji za unos, obradu i kontrolu izbornih rezultata – JIIS BiH – modul za unos i obradu izbornih rezultata (u daljnjem tekstu “Aplikacija”) potrebno se ulogirati preko početnog prozora za logiranje. Postupak je takav da se prvo odabere jezik na kojem se želi koristiti Aplikacija, nakon toga u polje “Username” korisnik upiše svoje “ime.prezime”, a u polje “Password” upiše jedinstvenu ličnu šifru. Administrator aplikacije prilikom administriranja korisniku određuje poziciju koju će korisnik obavljati. Korisnik je obavezan kod prvog logiranja promijeniti svoj password, s tim što password mora imati minimalno 8 karaktera, od čega mora biti jedno veliko slovo, jedan broj i jedan

specijalni znak (npr.#, \$, %, !).

Kontrolor izbornih rezultata, supervizor izbornih rezultata i referenti za unos izbornih rezultata sve svoje aktivnosti obavljaju u prethodno navedenoj Aplikaciji.

Nadležnosti kontrolora izbornih rezultata

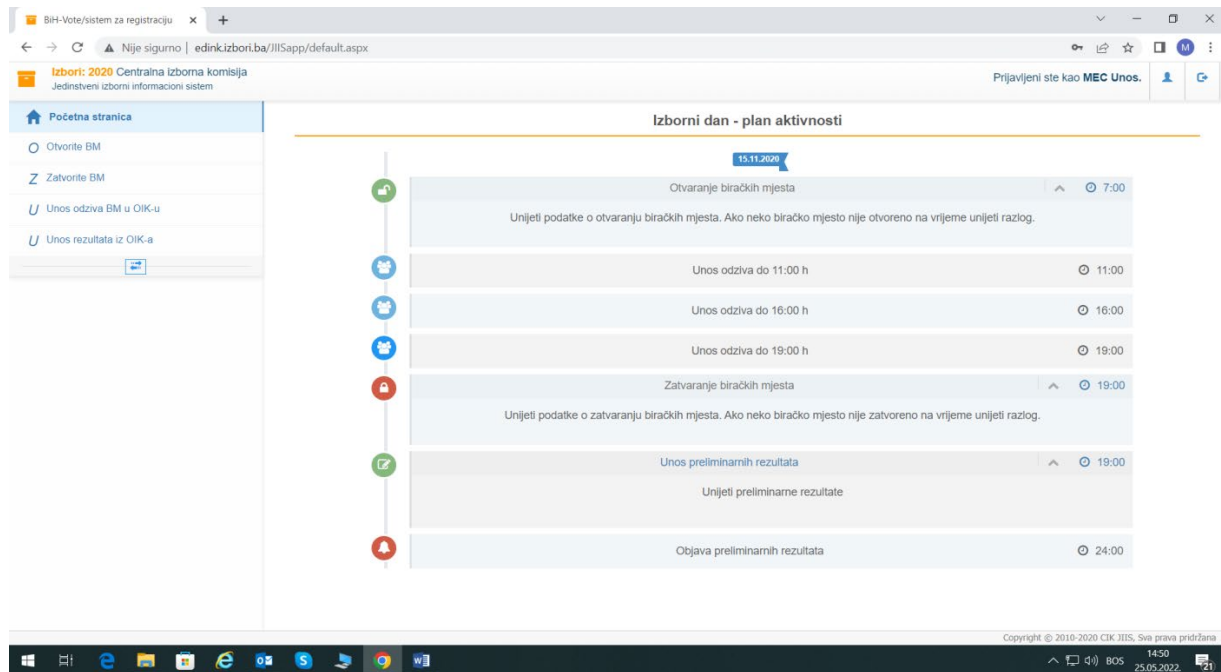
Nadležnosti kontrolora izbornih rezultata su da:

- nakon stečenog Certifikata koji izdaje Centralna izborna komisija BiH obučava Supervizora izbornih rezultata i Referente za unos izbornih rezultata u svojoj OIJ;
- vrši korekcije u Aplikaciji za unos, obradu i kontrolu izbornih rezultata (JIIS BiH – Modul za unos i obradu izbornih rezultata) matematičkih nepravilnosti u statističkim podacima za sva biračka mjesta na kojima nisu dosljedno provedene sve propisane matematičke radnje tako što:
 - a) vrši poređenje broja potpisa i broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji te korigira test tačnosti ukoliko nije ispravno utvrđen;
 - b) mijenja upisani broj potpisa, ukoliko je birački odbor umjesto broja potpisa upisao podatak o broju imena na Izvodu iz Centralnog biračkog spiska;
 - c) korigira zbir broja nevažećih neoznačenih i nevažećih ostalih glasačkih listića ukoliko nije tačno utvrđen;
 - d) korigira ukupan broj važećih glasačkih listića ukoliko nije ispravan i ne predstavlja zbir svih glasova po kandidatima za većinski glas ili zbir glasova po političkim strankama za sistem proporcionalne zastupljenosti;
 - e) korigira zbir ukupnog broja nevažećih glasačkih listića i ukupnog broja važećih glasačkih listića ukoliko nije tačno utvrđen;
 - f) korigira u testu tačnosti poređenje ukupnog broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji i zbira ukupnog broja nevažećih glasačkih listića i ukupnog broja važećih glasačkih listića ukoliko nije tačno utvrđeno.

Referent za unos izbornih rezultata

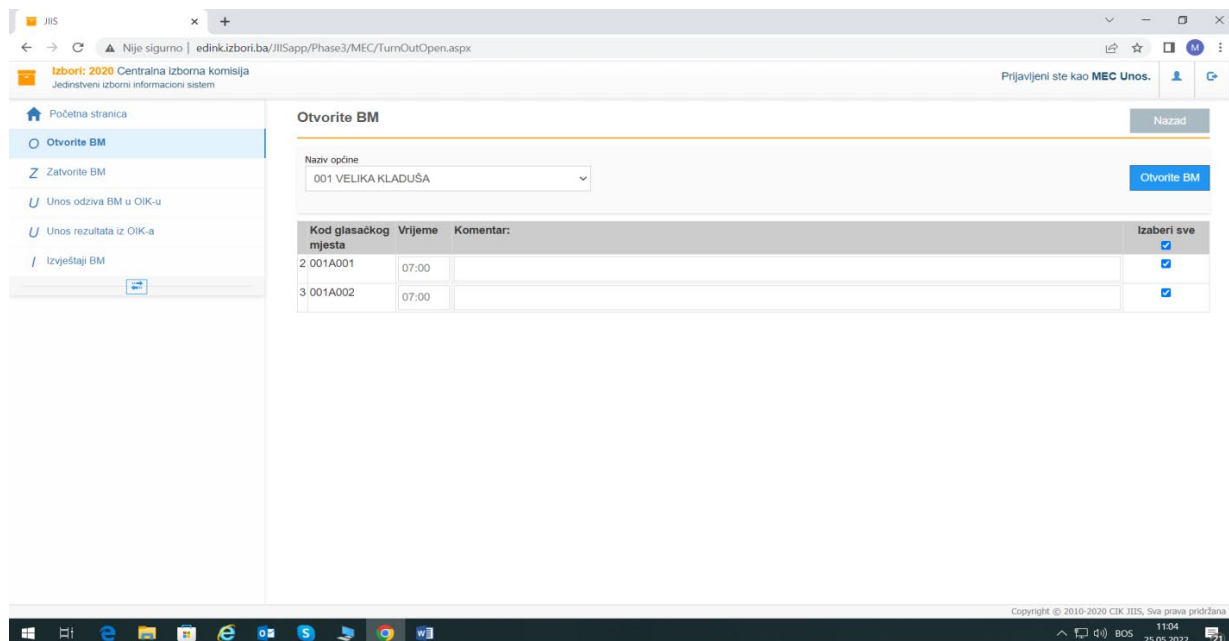
Kada se referent za unos izbornih rezultata ulogira u aplikaciju, na lijevoj strani prozora pojaviti će meni sa funkcionalnostima sa kojim ovaj korisnik raspolaže: “Otvorite BM“, “Zatvorite BM“, “Unos odziva BM u OIK-u“ i “Unos rezultata iz OIK-a“. (slika 1).

Slika 1

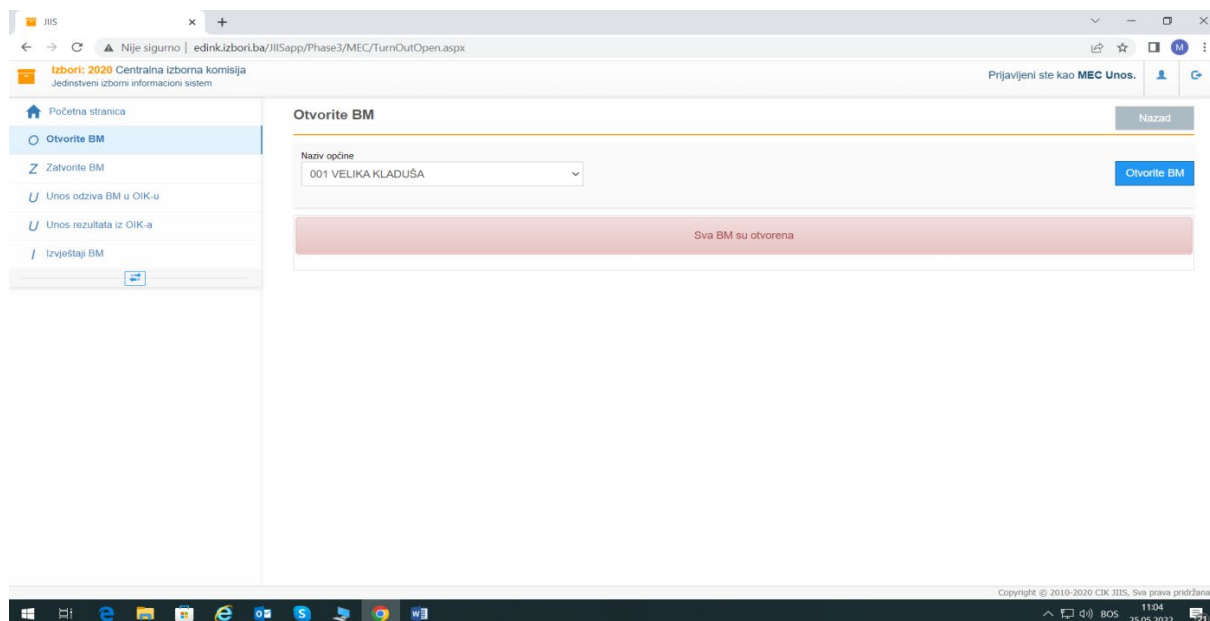
Referent svoje poslove počinje obavljati na dan izbora, 30 minuta nakon otvaranja biračkih mjesta, odnosno kada izborna komisija prikupi podatke o otvorenosti biračkih mjesta. Kada su podaci prikupljeni, referent će kliknuti na dugme “Otvorite BM“ gdje će mu se pojaviti prozor kao na slici 2.

Slika 2

U prozoru će biti prikazana sva biračka mjesta, a sa desne strane će se nalaziti kvadratići za potvrdu u kojima će biti upisan znak ✓, što znači da su sva biračka mjesta markirana za otvaranje. Ukoliko su sva biračka mjesta otvorena, referent će kliknuti na dugme Otvorite BM, nakon čega će sva biračka mjesta biti otvorena i izgubit će se iz prozora (slika 3).

Slika 3

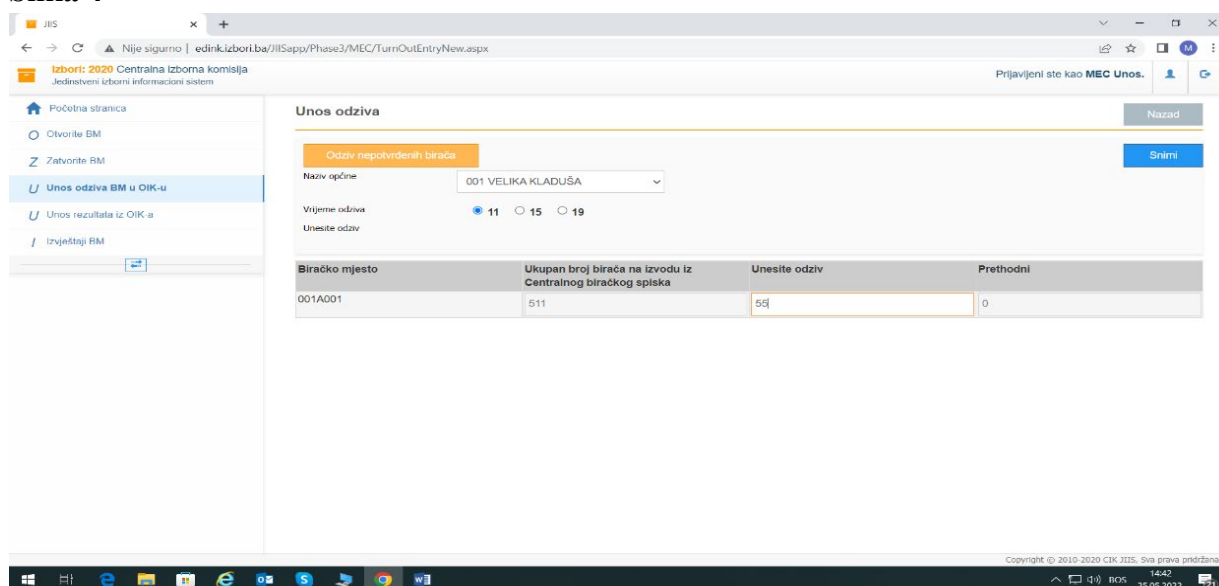

Ukoliko određeno biračko mjesto iz određenih razloga nije otvoreno, referent će kliknuti na kvadratić za potvrdu gdje se nalazi znak ✓, čime će se znak izgubiti. Nakon toga referent će u polje između broja biračkog mjesta i kvadratića za potvrdu u kome nema znaka ✓ upisati razlog zbog kojeg biračko mjesto nije otvoreno i tek nakon toga kliknuti na dugme “Otvorite BM“. Kada to biračko mjesto bude otvoreno, referent će u kvadratić staviti znak ✓ i otvoriti BM.

Referent će u toku dana, u 11.30, 15.30 i 19.30 sati, u Aplikaciju unijeti odziv birača sa presjekom u 11.00, 15.00 i 19.00 sati. Podaci o odzivu, odnosno broj potpisa na izvodu iz CBS, unose se u predviđena polja pored broja biračkog mjesta.

Odziv u 11.00 sati (slika 4)

Slika 4

Odziv u 15.00 sati (slika 5)

Slika 5

Copyright © 2010-2020 CIK, IIS. Sva prava pridržana

Biračko mjesto	Ukupan broj birača na izvodu iz Centralnog biračkog spiska	Unesite odziv	Prethodni
001A001	511	145	55

Odziv u 19.00 sati (slika 6)

Slika 6

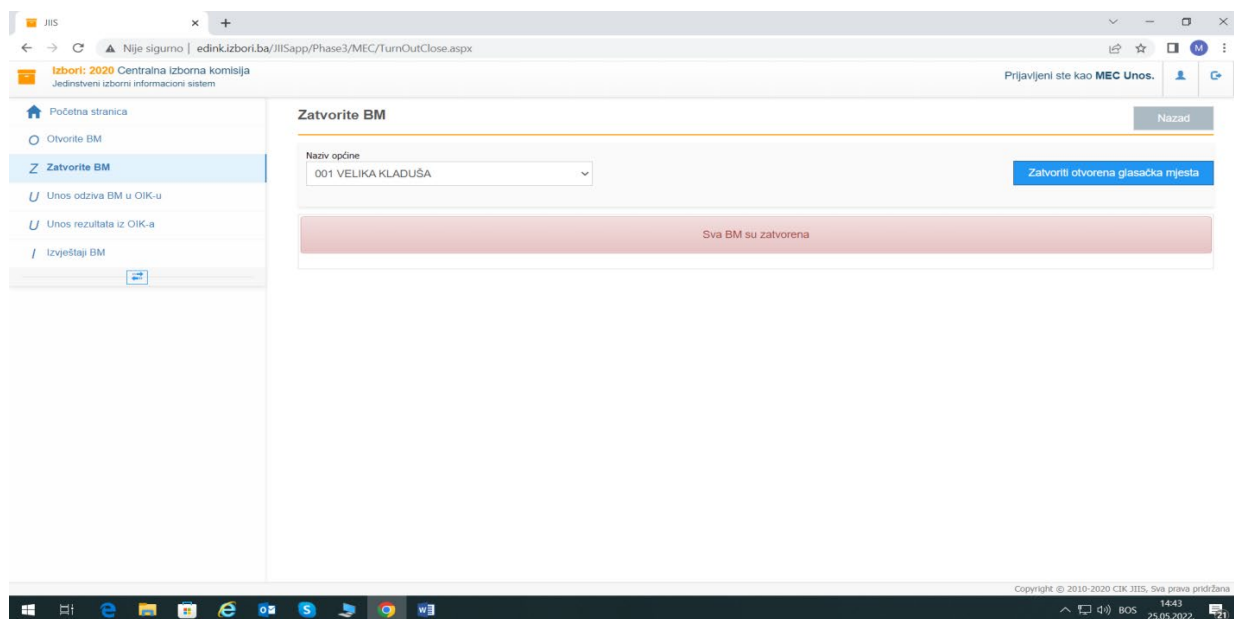
Copyright © 2010-2020 CIK, IIS. Sva prava pridržana

Biračko mjesto	Ukupan broj birača na izvodu iz Centralnog biračkog spiska	Unesite odziv	Prethodni
001A001	511	200	145

VAŽNO: Obavezno je prvo unijeti odziv u 19.00 sati, nakon čega se pristupa zatvaranju biračkih mjesta. Ukoliko se prvo zatvore biračka mjesta, pa se unese odziv u 19.00 sati, Aplikacija će prestati raditi. U tom slučaju bit će potrebna intervencija administratora Aplikacije Centralne izborne komisije BiH.

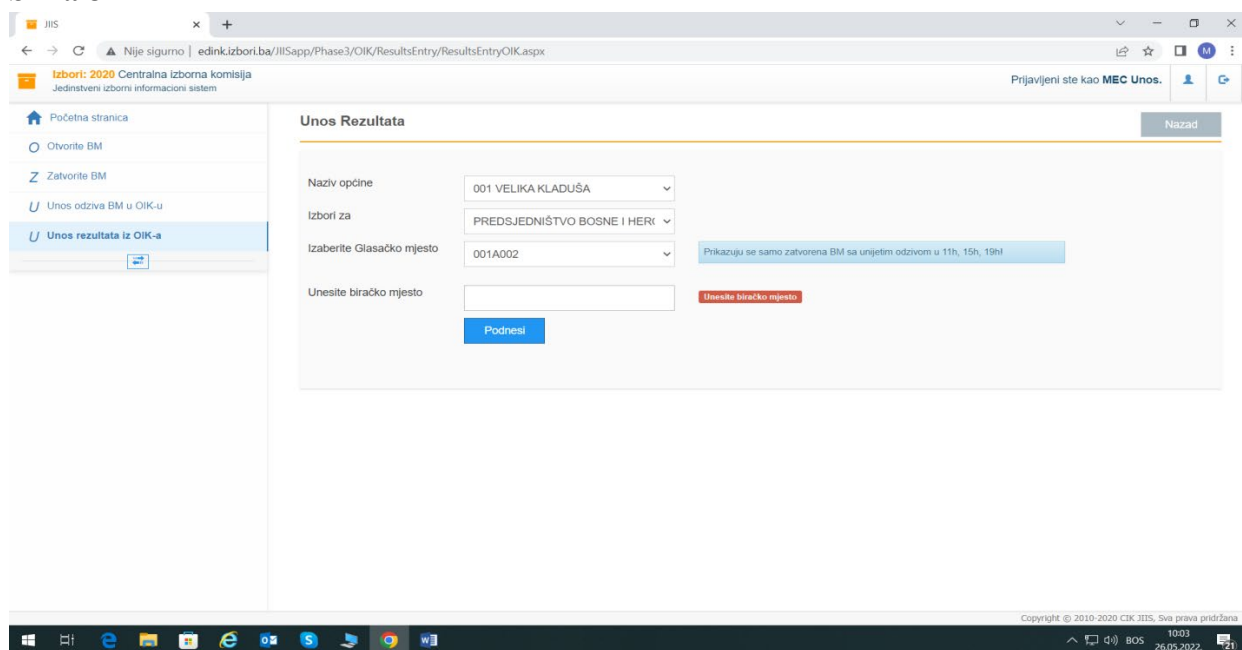
Nakon što je unesen odziv birača u 19.00 sati, referent će putem dugmeta “Zatvorite BM” doći u formu gdje će mu se pojaviti sva biračka mjesta koja su otvorena (slika 7). Procedura zatvaranja biračkih mjesta je identična proceduri otvaranja biračkih mjesta.

Slika 7

Nakon što birački odbori završe brojanje glasačkih listića prvog nivoa (izborni nivo većinski glas) i izborna komisija prikupi zelene kopije, referent će unijeti izborne rezultate za taj nivo. Unos izbornih rezultata se vrši tako što se klikne na dugme “Unos rezultata iz OIK“, nakon čega se pojavi prozor za unos izbornih rezultata (slika 8).

Slika 8

Referent će prvo odabrati nivo za koji se unose rezultati. Nadalje, iz padajućeg menija izabrati će broj biračkog mjesta za koje želi unijeti izborne rezultate, te u polje ispod ručno upisati broj biračkog mjesta koje se izabrao u padajućem meniju i kliknuti na dugme “PODNESE” (slika 9).

Slika 9

Referent obavezno prije unosa izbornih rezultata prvog izbornog nivoa unosi statističke podatke sa obrasca za brojno stanje. **Unos rezultata sa ZR obrazaca nije moguć ako se ne slijedi navedeni red koraka.** Nakon što klikne na dugme “Unesite OBS”, otvorit će se novi prozor kao na slici 10.

Slika 10

Nakon što je unio sve podatke sa obrasca brojnog stanja, Aplikacije će referenta vratiti na prozor koji prikazuje slika 8. Referent će ponovo iz padajućeg menija izabrati broj biračkog mjesta za koje želi unijeti izborne rezultate i u polje ispod ručno upisati broj biračkog mjesta koje je izabrao u padajućem meniju. Nakon toga će kliknuti na dugme “PODNESE” i pojaviti će se prozor kao na slici 11.

Slika 11

Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
PREDSEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE	BOŠNJAČKIHRVATSKI ČLAN PREDSEDNIŠTVA	001	001A002
ZBIR / ZBROJ GLASOVA			
1)	Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Oblasca za brojno stanje)		449
2)	Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama		450
3)	Test tačnosti / točnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku		1
A)	Nevažeci neoznačeni glasački listići		10
B)	Nevažeci ostali glasački listići		10
C)	Ukupan broj nevažecih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B)		20
D)	Ukupan broj važećih glasova		430
E)	Ukupan broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D)		450
F)	Test tačnosti / točnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku		0

Referent će u ovom prozoru unijeti statističke podatke izabranog izbornog nivoa, koji su upisani na lijevoj strani obrasca ZR-većinski glas. Nakon što unese sve podatke, kliknut će na dugme “Snimi i podnesi”.

VAŽNO: Sva polja u Aplikaciji u koja se unose brojevi sa obrazaca su prazna. Aplikacija ne omogućava da se dugmetom “Snimi i završi” pređe na sljedeću stranicu, dok se u svako polje ne upiše neki broj. Ukoliko je određeno polje i na obrascu prazno, referent će u Aplikaciju u to polje unijeti broj 0, a o tome će obavezno obavijestiti supervizora izbornih rezultata.

Kada referent klikne na dugme “Snimi i završi”, može se desiti da Aplikacija ukaže da u unesenim podacima ima određenih nepravilnosti (slika 12).

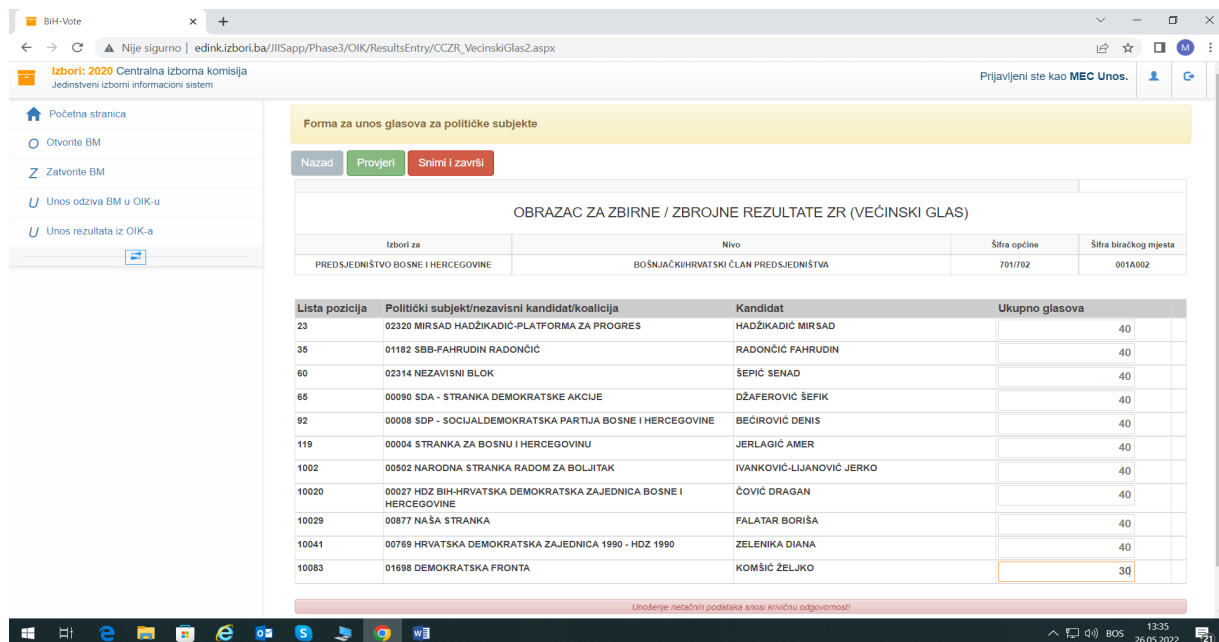
Slika 12

Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
PREDSEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE	BOŠNJAČKIHRVATSKI ČLAN PREDSEDNIŠTVA	001	001A002
ZBIR / ZBROJ GLASOVA			
1)	Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Oblasca za brojno stanje)		449
2)	Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama		450
3)	Test tačnosti / točnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku		1
A)	Nevažeci neoznačeni glasački listići		10
B)	Nevažeci ostali glasački listići		10
C)	Ukupan broj nevažecih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B)		20
D)	Ukupan broj važećih glasova		430
E)	Ukupan broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D)		450
F)	Test tačnosti / točnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku		0

Referent je nakon toga dužan provjeriti da li je ispravno unio brojeve onako kako ih je evidentirao birački odbor u obrascu ZR-većinski glas, te ako je ispravno unio sve brojeve, ponovo će kliknuti na dugme “Snimi i završi“, nakon čega će prijeći na sljedeću stranicu u Aplikaciji (slika 13).

Referent će unijeti glasove za sve kandidate izabranog nivoa koji su upisani u srednjem dijelu obrasca ZR-većinski glas, te ponovo kliknuti na dugme “Snimi i završi“, čime je završen unos izbornih rezultata za odabrano biračko mjesto i odabrani nivo (slika 13).

Slika 13

Forma za unos glasova za političke subjekte

Nazad Provjeri Snimi i završi

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (VEĆINSKI GLAS)

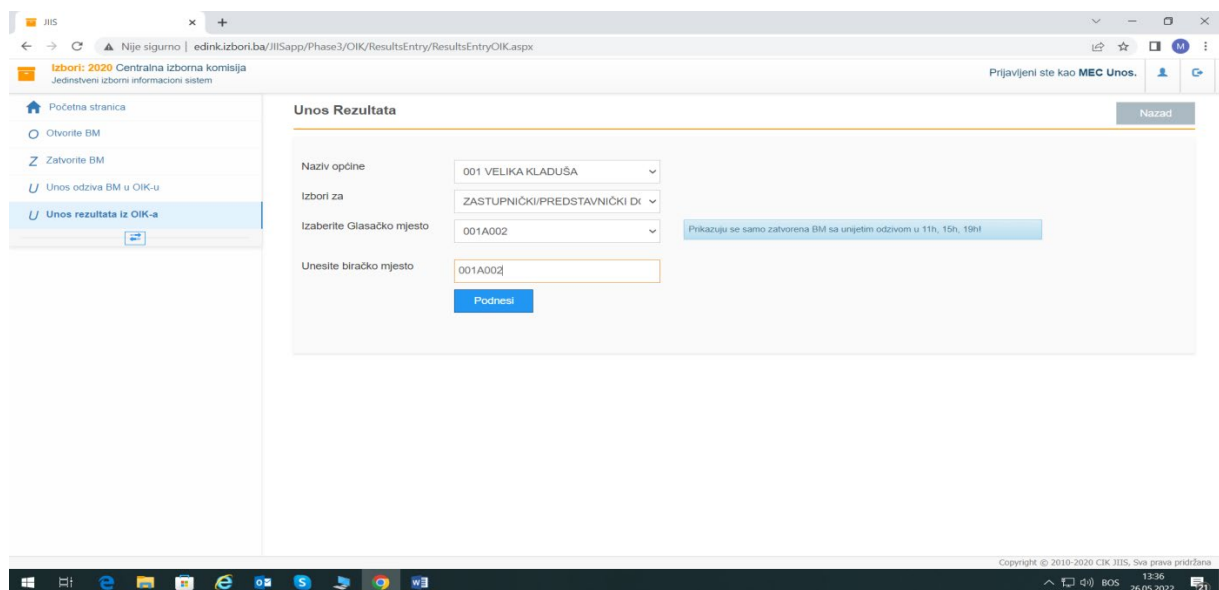
Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
PREDSEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE	BOŠNJAČKIHRVATSKI ČLAN PREDSEDNIŠTVA	701/02	001A002

Lista pozicija	Politički subjekt/nezavisni kandidat/koalicija	Kandidat	Ukupno glasova
23	02320 MIRSAD HADŽIKADIĆ-PLATFORMA ZA PROGRES	HADŽIKADIĆ MIRSAD	40
35	01182 SBB-FAHRUDIN RADONČIĆ	RADONČIĆ FAHRUDIN	40
60	02314 NEZAVISNI BLOK	ŠEPIĆ SENAD	40
65	00090 SDA - STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE	DŽAFEROVIĆ ŠEFIK	40
92	00008 SDP - SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA BOSNE I HERCEGOVINE	BECIROVIĆ DENIS	40
119	00004 STRANKA ZA BOŠNU I HERCEGOVINU	JERLAGIĆ AMER	40
1002	00502 NARODNA STRANKA RADOM ZA BOLJI ŽITAK	IVANKOVIĆ-LIJANOVIĆ JERKO	40
10020	00027 HDZ BIH-HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA BOSNE I HERCEGOVINE	ČOVIĆ DRAGAN	40
10029	00877 NAŠA STRANKA	FALATAR BORIŠA	40
10041	00769 HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA 1990 - HDZ 1990	ZELENIKA DIANA	40
10083	01698 DEMOKRATSKA FRONTA	KOMŠIĆ ŽELJKO	30

Unosite netačnih podataka snimi i završi odgovornost!

Postupak unosa izbornih rezultata za sve druge nivoe je identičan već opisanom unosu. Prvo se odabere izborni nivo i broj biračkog mjesta za koje se žele unijeti izborni rezultati (slika 14).

Slika 14

Unos Rezultata

Nazad

Naziv općine: 001 VELIKA KLADIŠA

Izbori za: ZASTUPNIČKI/PREDSTAVNIČKI D

Izaberite Glasačko mjesto: 001A002

Unesite biračko mjesto: 001A002

Podnesi

Prikazuju se samo zatvorena BM sa unjetim odgovorom u 11h, 15h, 19h

Nakon toga se unose statistički podaci sa obrasca ZR-proporcionalna zastupljenost (slika 15). U ovom primjeru se vidi da Aplikacija neće omogućiti prelaz na sljedeću stranicu dok se u svako polje ne upiše neki broj.

Slika 15

Nakon unosa statističkih podataka u Aplikaciju se unose glasovi po političkim subjektima (slika 16).

Slika 16

Nakon unosa podataka na bilo kojoj stranici, referent obavezno putem dugmeta “Snimi i završi” spašava sve unesene podatke i prelazi na sljedeću stranicu. Na svakoj narednoj stranici referent unosi broj glasova za kandidate unutar političkih subjekata. Na jednoj stranici se nalaze svi kandidati jednog političkog subjekta. Onoliko koliko bude političkih subjekata na određenom izbornom nivou na toliko stranica će se vršiti unos glasove za kandidate, redoslijedom kako su politički subjekti upisani na obrascu ZR-proporcionalna zastupljenost (slika 17 i 18).

Slika 17

Slika 18

Kada unese glasove za kandidate jednog političkog subjekta, referent će kliknuti na dugme “Sljedeći” čime će spasiti glasove za kandidate tog političkog subjekta i ujedno prijeći na sljedeću stranicu za unos glasova za kandidate sljedećeg političkog subjekta. Kada referent završi unos za sve kandidate u okviru svih političkih subjekata za to biračko mjesto, Aplikacija će vratiti na početnu stranicu gdje se ponovo izabere izborni nivo i broj sljedećeg biračkog mjesta (slika 14).

VAŽNO: Kada referent unese izborne rezultate za jedan izborni nivo za jedno biračko mjesto, i greškom ponovo izabere isti taj izborni nivo i isto to biračko mjesto, Aplikacija će prikazati podatak da su za to biračko mjesto i taj izborni nivo izborni rezultati već uneseni. Nadalje, ukoliko referent ne završi unos svih podataka za jedan izborni nivo na jednom biračkom mjestu, te se desi da izađe iz Aplikacije, ponovnim odabirom tog biračkog mjesta i tog izbornog nivoa Aplikacija će referentu otvoriti stranicu na kojoj je stao prije izlaska iz Aplikacije. Kada referent unese izborne rezultate za sve nivoe za određeno biračko mjesto, to će biračko mjesto nestati u padajućem meniju biračkih mjesta.

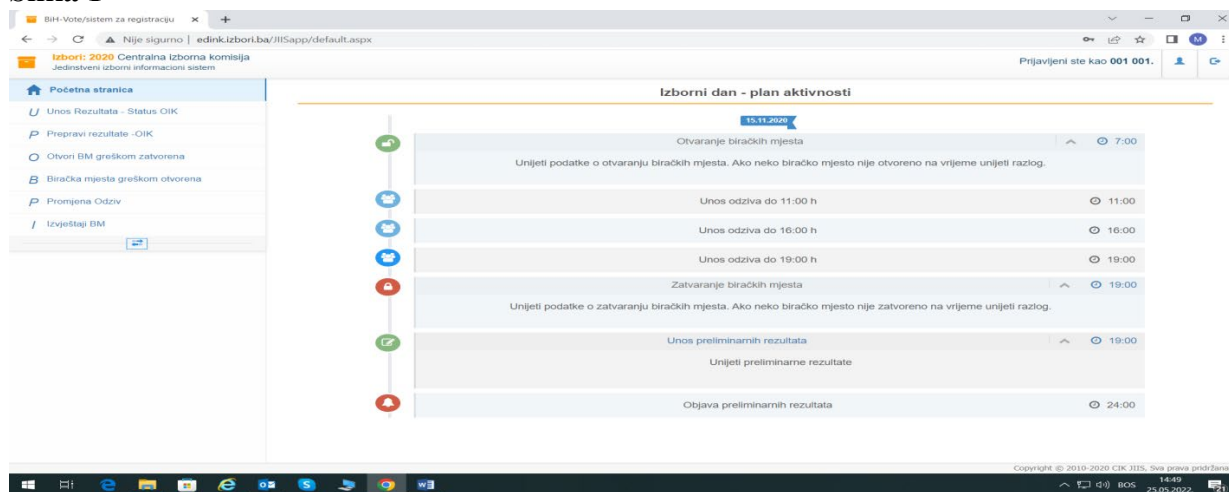
Supervizor izbornih rezultata

Supervizor izbornih rezultata ima obavezu da:

- kontrolira da sve podatke za svako biračko mjesto unese referent za unos;
- korigira one podatke u aplikaciji za koje se utvrdi da su referenti za unos unijeli pogrešne podatke.

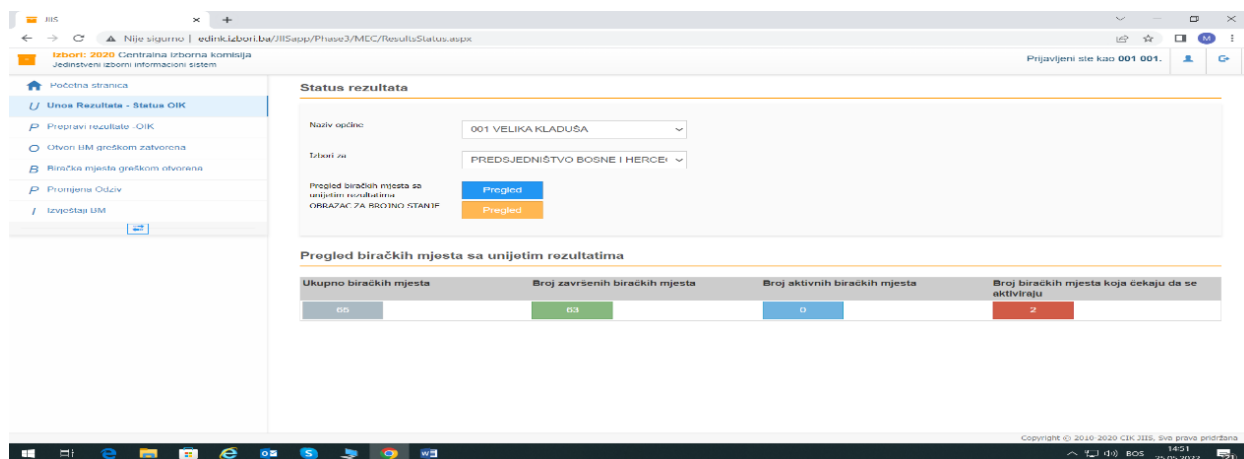
Logiranje u aplikaciju supervizora aplikacije je identično logiranju referenta za unos izbornih rezultata. Nakon što se ulogira, supervizoru izbornih rezultata sa lijeve strane pojaviti će se meni sa funkcionalnostima sa kojim ovaj korisnik raspolaže: “Unos rezultata – Status OIK“, “Prepravi rezultate OIK“, “Otvori BM greškom zatvorena“, “Biračka mjesta greškom otvorena“, “Promjena odziv“ i “Izveštaj BM“ (slika 1).

Slika 1

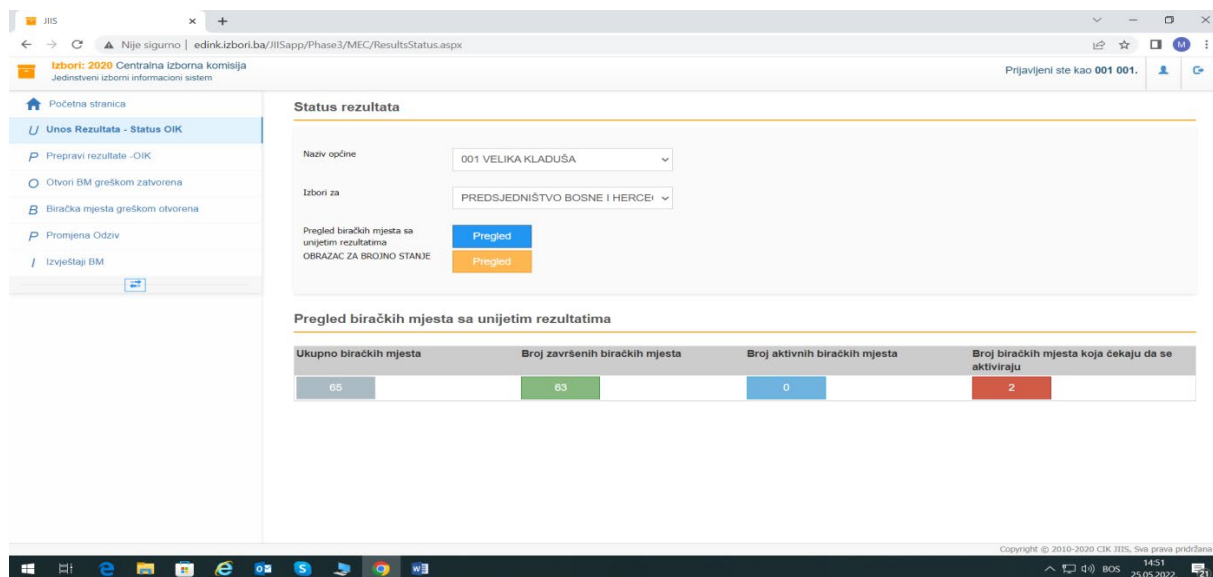
Supervizor će prilikom unosa izbornih rezultata putem funkcionalnosti “Unos rezultata – Status OIK“ provjeravati na koliko biračkih mjesta su izborni rezultati uneseni, nadalje, na koliko biračkih mjesta se izborni rezultati unose i na koliko biračkih mjesta se čeka da se izborni rezultati unesu. Klikom na svaki od ovih navedenih dugmadi sa brojevima supervizor može vidjeti koja su to biračka mjesta (slika 2).

Slika 2

Pokretanjem funkcionalnosti “Izveštaji BM” supervizor će generirati izvještaj o otvorenim biračkim mjestima, o odzivu i o zatvorenim biračkim mjestima, koji dostavlja izbornoj komisiji (slika 3).

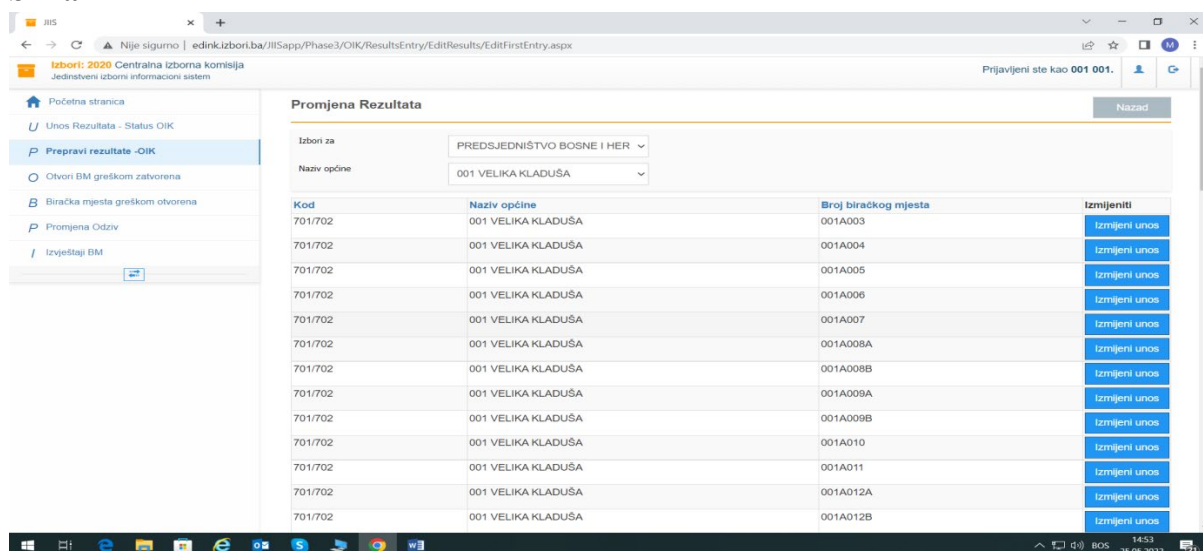
Slika 3

Supervizor će pokretanjem funkcionalnosti “Prepravi rezultate – OIK” moći izmijeniti bilo koji podatak u izbornim rezultatima (broj glasova za politički subjekt i broj glasova za bilo kog kandidata u okviru bilo kog političkog subjekta) za koji se utvrdi da je referent unio pogrešno, odnosno ne odgovara podatku na određenom obrascu.

Nakon što odabere biračko mjesto i izborni nivo na kojem je potrebno izvršiti promjenu podataka, klikom na dugme sa desne strane “Izmijeni unos” (slika 4), supervisor će biti usmjeren na novu formu u kojoj može odabrati fazu unosa gdje se netačan podatak nalazi (slike 5 i 6).

Slika 4

Slika 5

Promjena ZR većinski glas

Nazad

ZR - Statistika

Pregled

ZR - unos glasova za političke subjekte

Pregled

Slika 6

Promjena - Otvorene Liste

Nazad

ZR - Statistika

Pregled

ZR - unos glasova za političke subjekte

Pregled

ZR - unos glasova po kandidatima

Pregled

Izmjena u dijelu “ZR – Statistika” (slika 7)

Slika 7

BIH-Vote

edink.izbori.ba/IIISapp/Phase3/OIK/ResultsEntry/EditResults/EditZR_VecinskiGlas1.aspx

Izbori: 2020

Centralna izborna komisija

Jedinstveni izborni informacijski sistem

Prijavljeni ste kao 001 001.

Početna stranica

Unos Rezultata - Status OIK

Prepravi rezultate - OIK

Otvori BM greškom zatvorena

Biračka mjesta greškom otvorena

Promjena Odziv

Izveštaji BM

Promjena - ZR

Nazad

Snimi

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (VEĆINSKI GLAS)

Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE	BOŠNJIACKI/HRVATSKI ČLAN PREDJEDNIŠTVA	701/702	001A003

ZBIR / ZBROJ GLASOVA

1)	Ukupan broj potpisa na Izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrasca za brojno stanje)	192	
2)	Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama	192	
3)	Test tačnosti / točnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	0	
A)	Nevažeći neoznačeni glasački listići	19	
B)	Nevažeći ostali glasački listići	9	
C)	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B)	28	
D)	Ukupan broj važećih glasova (red / redak D1 + red / redak D2)	164	
E)	Ukupan broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D)	192	
F)	Test tačnosti / točnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	0	

Izmjena u dijelu “ZR – Unos glasova za političke subjekte“ (slika 8)

Slika 8

Promjena - ZR

Nazad

Snimi

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA)

Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
ZASTUPNIČKI/PREDSTAVNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH	IZBORNA JEDINICA 1a	511	001A001

Broj liste	Politički subjekt	Glasova
1	01754 ZAJEDNO ZA PROMJENE (SPP-SDU-DNZ)	3
2	00882 A-SDA STRANKA DEMOKRATSKE AKTIVNOSTI	3
4	00001 BPS-SEFER HALILOVIĆ	3
14	01755 SNAGA BIH - HSP BIH-DSI	3

Izmjena u dijelu “ZR – Unos glasova po kandidatima” – Prvi korak – odabrati političkog subjekta (Slika 9)

Slika 9

Promjena - Otvorene Liste

Nazad

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA)			
Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
ZASTUPNIČKI/PREDSTAVNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH	IZBORNA JEDINICA 1a	511	001A001

Broj liste	Ime na glasačkom listiću	
01754	ZAJEDNO ZA PROMJENE (SPP-SDU-DNZ)	Izmijeni unos
00882	A-SDA STRANKA DEMOKRATSKE AKTIVNOSTI	Izmijeni unos
00001	BPS-SEFER HALILOVIĆ	Izmijeni unos

Izmjena u dijelu ZR obrazac – Unos glasova po kandidatima – Drugi korak – odabrati kandidata sa liste za kojeg se vrši ispravka podatka (Slika 10)

Slika 10

Promjena - Otvorene Liste

Nazad Snimi

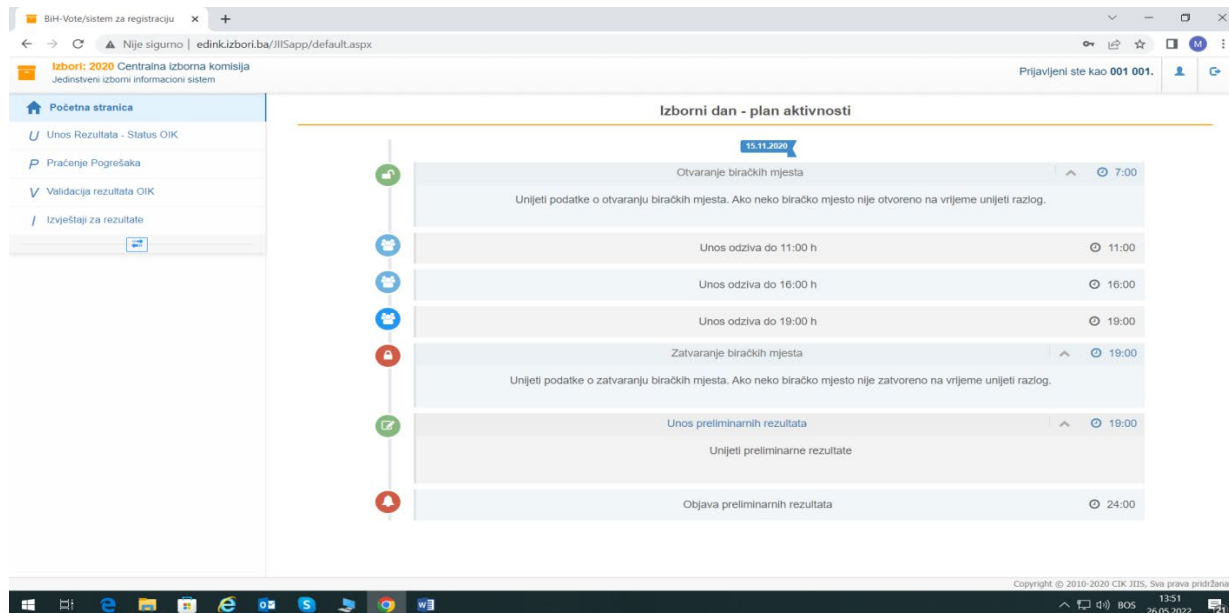
OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA)			
Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
ZASTUPNIČKI/PREDSTAVNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH	IZBORNA JEDINICA 1a	511	001A001

Kandidat	Glasova
DOLIĆ RIFAT	0
DOŠENOVIC VERA	0
SMOLJO ANTO	0
VELADŽIĆ AMRA	0
MUSTAFIĆ SEJFO	0
PERKIĆ NEVENA	0
BORIĆ MUHAMED	0
ŠABANAGIĆ SABINA	0

Kontrolor izbornih rezultata

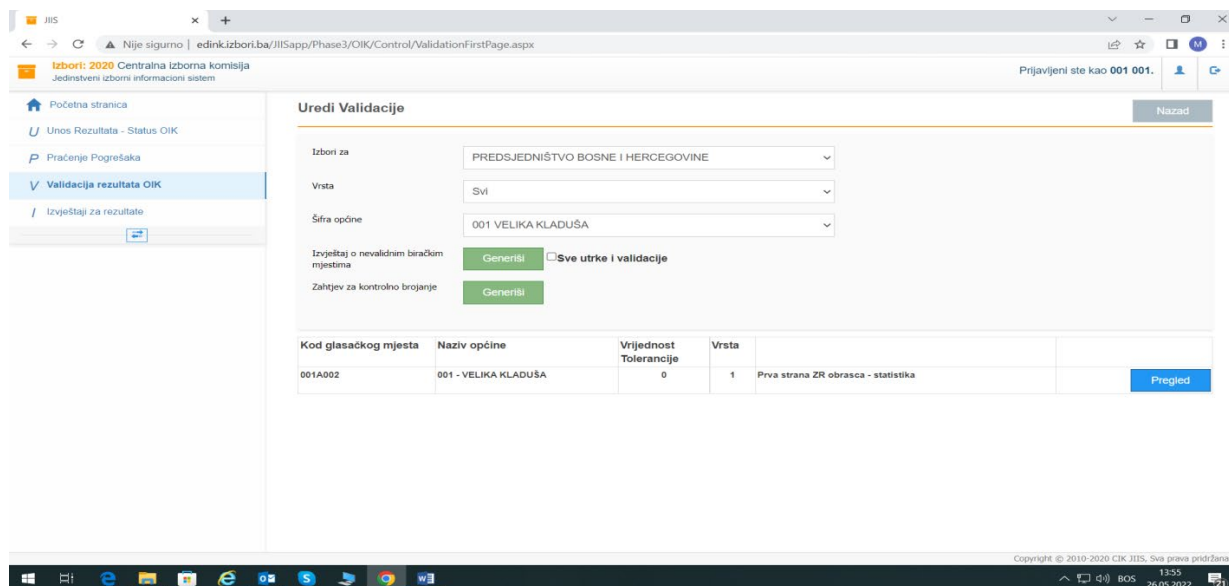
Kada se kontrolor izbornih rezultata ulogira u Aplikaciju na lijevoj strani, pojavit će se meni sa funkcionalnostima sa kojim ovaj korisnik raspolaže: “Unos rezultata – status OIK“, “Praćenje pogrešaka“, “Validacija rezultata OIK“ i “Izveštaj za rezultate“ (slika 1).

Slika 1

Kontrolor izbornih rezultata će, nakon što referenti za unos unesu izborne rezultate za biračka mjesta i izborni nivo putem funkcionalnosti “Validacija rezultata OIK“, provjeriti da li na biračkim mjestima ima validacijskih grešaka, odnosno grešaka koje su u suprotnosti sa matematičkim zakonitostima, a koje kontrolor izbornih rezultata treba riješiti. Ukoliko na određenim biračkim mjestima ima validacijskih grešaka, kontrolor će u formi “Uredi validacije“ imati uvid o kojim se biračkim mjestima (slika 2).

Slika 2

U navedenoj formi će se uvijek prikazati biračka mjesta za najviši nivo vlasti, ukoliko za taj nivo ima biračkih mjesta sa validacijskom greškom. Kontrolor izbornih rezultata će za svaki izborni nivo provjeriti ima li biračkih mjesta sa validacijskim greškama, tako što će iz padajućeg menija izabirati izborne nivoe za koje želi provjeriti stanje biračkih mjesta po pitanju validacijskih grešaka. Kontrolor izbornih rezultata za svako biračko mjesto u kojem se pojavi da ima validacijskih grešaka obavezan je provjeriti o kojim greškama se radi, tako što će putem dugmeta “Pregled” ponovo ući u statističke podatke za to biračko mjesto. Aplikacija će za svako biračko mjesto označiti polje koje nije ispravno, odnosno bit će markirano određenom bojom, dok će u gornjem dijelu istom bojom biti evidentirano o kojoj se nepravilnosti radi, kako slijedi u sljedećim primjerima (slika 3, 4 i 5).

Slika 3

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (VEĆINSKI GLAS)

Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
PREDsjedništvo BOSNE I HERCEGOVINE	BOŠNJAČKIHRVATSKO ČLAN PREDsjedništva	701/702	001A002

Test tačnosti / tačnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku

Ukupno broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrasca za brojno stanje)

ZBIR / ZBROJ GLASOVA

OBS	5. Broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska (ručno brojati)	
1)	Ukupno broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrasca za brojno stanje)	450
2)	Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama	450
3)	Test tačnosti / tačnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	0
A)	Nevažeci neoznačeni glasački listići	10
B)	Nevažeci ostali glasački listići	10
C)	Ukupno broj nevažecih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B)	20
D)	Ukupno broj važecih glasova	430
E)	Ukupno broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D)	450
F)	Test tačnosti / tačnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	0

Unosjenje netačnih podataka snosi krivičnu odgovornost!

Slika 4

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA)

Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
ZASTUPNIČKIPREDSTAVNIČKI DOM PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BOSNE I HERCEGOVINE	IZBORNA JEDINICA 1a	511	001A002

Ukupno broj važecih glasova (red / redak D1 + red / redak D2) se ne slaže

ZBIR / ZBROJ GLASOVA

OBS	5. Broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska (ručno brojati)	
1)	Ukupno broj potpisa na izvodima iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrasca za brojno stanje)	450
2)	Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama	450
3)	Test tačnosti / tačnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	0
A)	Nevažeci neoznačeni glasački listići	20
B)	Nevažeci ostali glasački listići	0
C)	Ukupno broj nevažecih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B)	20
D1)	Ukupno broj važecih glasova politička stranka, koalicija, lista nezavisnih / neovisnih kandidata ili nezavisni / neovisni kandidati	430
D2)	Ukupno broj važecih glasova (nacionalna manjina)	0
D)	Ukupno broj važecih glasova (red / redak D1 + red / redak D2)	430
E)	Ukupno broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D)	450
F)	Test tačnosti / tačnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	0

Slika 5

Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
SKUPŠTINE KANTONA U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE	KANTON 1	201	001A002
Test tačnosti / točnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku			
Ukupan broj nevažećih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B)			
Ukupan broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D)			
Test tačnosti / točnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku			
Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrasca za brojno stanje)			
Ukupan broj važećih glasova (red / redak D1 + red / redak D2) se ne slaže			
ZBIR / ZBROJ GLASOVA			
OBS	5. Broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska (ručno brojati)		323
1)	Ukupan broj potpisa na izvodima iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrasca za brojno stanje)		450
2)	Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama		448
3)	Test tačnosti / točnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku		2
A)	Nevažeći neoznačeni glasački listići		2
B)	Nevažeći ostali glasački listići		3
C)	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B)		5
D1)	Ukupan broj važećih glasova političke stranke, koalicija, lista nezavisnih / neovisnih kandidata ili nezavisni / neovisni kandidat		444
D2)	Ukupan broj važećih glasova (nacionalna manjina)		0
D)	Ukupan broj važećih glasova (red / redak D1 + red / redak D2)		444
E)	Ukupan broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D)		450
F)	Test tačnosti / točnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku		0

Kontrolor izbornih rezultata može u redu 1) promijeniti broj potpisa ako se razlikuje od broja potpisa na Obrascu brojnog stanja, i ukoliko će na taj način validirati Obrazac za zbirne rezultate (slika 6).

Slika 6

Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
PREDsjedništvo BOSNE I HERCEGOVINE	BOŠNJAČKIHRVATSKI ČLAN PREDsjedništva	701702	001A002
Test tačnosti / točnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku			
Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrasca za brojno stanje)			
ZBIR / ZBROJ GLASOVA			
OBS	5. Broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska (ručno brojati)		450
1)	Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrasca za brojno stanje)		450
2)	Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama		450
3)	Test tačnosti / točnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku		0
A)	Nevažeći neoznačeni glasački listići		10
B)	Nevažeći ostali glasački listići		10
C)	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B)		20
D)	Ukupan broj važećih glasova		430
E)	Ukupan broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D)		450
F)	Test tačnosti / točnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku		0

Kontrolor izbornih rezultata, za biračka mjesta na kojima je kandidat dobio više glasova od političkog subjekta, u formi “Uredi validacije – Zahtjev za kontrolno brojanje – Generiraj” generirati “Zahtjev za otvaranje vreće i pravilno objedinjavanje utvrđenih rezultata” (slika 7 i 2).

Slika 7

Promjena - Otvorene Liste

Nazad
Snimi
Snimi i završi

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA)

Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
OPĆINSKO VIJEĆE/SKUPŠTINA OPĆINE/SKUPŠTINA GRADA	CAZIN	002	002A002

Lista pozicija	Ime političkog subjekta	Ukupno glasova	Lista poz.	Kandidat	Glasova
355	STRANKA ZA BOSNU I HERCEGOVINU	19	1	BEGANOVIĆ MUJO	25

Kada Kontrolor izbornih rezultata otvori biračko mjesto, pojavit će se forma sa statističkim podacima. U ovom primjeru (slika 8) nije moguće otkloniti nepravilnost pa će u formi “Uredi validacije – Zahtjev za kontrolno brojanje – Generiraj” generirati “Zahtjev za otvaranje vreće i pravilno objedinjavanje utvrđenih rezultata” (slika 8 i 2).

Slika 8

Promjena - ZR

Nazad
Snimi
Snimi i završi

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (VEĆINSKI GLAS)

Izbori za	Nivo	Šifra općine	Šifra biračkog mjesta
NAČELNIKOGRADONAČELNIK	CAZIN	002	002A002

Test tačnosti / točnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku

ZBIR / ZBROJ GLASOVA

OBS	5. Broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska (ručno brojati)	200
1)	Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrasca za brojno stanje)	200
2)	Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama	200
3)	Test tačnosti / točnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	0
A)	Nevažeći neoznačeni glasački listići	0
B)	Nevažeći ostali glasački listići	0
C)	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B)	0
D)	Ukupan broj važećih glasova	196
E)	Ukupan broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D)	196
F)	Test tačnosti / točnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku	4

Unošenje netačnih podataka snosi krivičnu odgovornost!

Kontrolor izbornih rezultata generiraj Izvještaj za nevalidna biračka mjesta i dostavlja ga na uvid izornoj komisiji. Izvještaj se generira u formi “Uredi Validacije – Izvještaj o nevalidnim biračkim mjestima – Generiraj”. Izvještaj se može generirati za svaki nivo pojedinačno, ali i kao jedinstven izvještaj za sve nivoe (slika 2).

Primjer “Izvjestaja za nevalidna biračka mjesta” (slika 9)

Slika 9

Izvjestaj za nevalidna biračka mjesta	
Opštinska/općinska izborna komisija/povjerenstvo 001 - VELIKA KLADUŠA	
PREDSJEDNIŠTVO BiH	
001A007 Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama ne smije biti veći od ukupnog broja potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska	
Red 3 ZR, Test tačnosti I	20
Red 1 ZR - red 2 ZR, Razlika ukupnog broja potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska i broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji	20
001A007 Broj glasačkih listića u glasačkim kutijama nije jednak ukupnom broju svih glasačkih listića	
Red F ZR, Test tačnosti II	5
Red E Z - red 2 ZR, Razlika ukupnog broja svih glasačkih listića ukupnog broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji	5
001A007 Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska na ZR obrascu nije jednak broju potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska na obrascu brojnog stanja	
Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska na ZR obrascu	105
Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska na obrascu brojnog stanja	0

Objedinjeni izborni rezultati

Nakon što od biračkih odbora preuzme svu dokumentaciju i materijale za izbore, izborna komisija utvrđuje objedinjene izborne rezultate glasanja koje je provedeno u toj osnovnoj izbornoj jedinici za sve nivoe vlasti, i o tome sačinjava zapisnik koji se podnosi Centralnoj izbornoj komisiji BiH u roku od 24 sata nakon zatvaranja biračkih mjesta, a najkasnije do 19.00 sati, narednog dana od dana održavanja izbora.

Ukoliko izborna komisija nije u mogućnosti objediniti utvrđene izborne rezultate zbog toga što birački odbor nije pravilno izvršio brojanje glasačkih listića, ili radi odstupanja koja ukazuju na neregularnosti kod brojanja glasova, kontrolor izbornih rezultata izborne komisije vrši rješavanje svih validacijskih grešaka na tim biračkim mjestima **najkasnije 36 sati od zatvaranja biračkih mjesta.**

Nakon što istekne navedeni rok Centralna izborna komisija BiH na osnovu izvještaja Glavnog kontrolora Centralne izborne komisije BiH izdaje naredbu izbornoj komisiji o otvaranju vreća sa glasačkim materijalom i brojanje glasačkih listića u cilju pravilnog objedinjavanja utvrđenih izbornih rezultata na biračkim mjestima na kojim birački odbor nije pravilno utvrdio izborne rezultate.

Po dobijanju naredbe izborna komisija vrši pripreme za brojanje na način da imenuje tim za otvaranje vreća i brojanje glasačkih listića koji će vršiti brojanje glasačkih listića u cilju pravilnog objedinjavanja utvrđenih izbornih rezultata i pisanim putem obavještava akreditirane posmatrače koji imaju pravo posmatrati rad izborne komisije i ovog tima, o mjestu i vremenu navedenog brojanja glasačkih listića. Izborna komisija organizira ponovno brojanje glasačkih listića odmah po dobijanju naredbe od Centralne izborne komisije BiH, vodeći računa o obaveznom prisustvu akreditiranih posmatrača.

KRATKI PODSJETNIK RADNJI I OBAVEZA

- 1) Da li je kontrolor izbornih rezultata dobio rješenje o imenovanju? ☐
- 2) Da li je referent za unos izbornih rezultata i supervizor izbornih rezultata dobio rješenje o imenovanju? ☐
- 3) Da li je kontrolor izbornih rezultata izvršio obuku supervizora izbornih rezultata i referenta za unos izbornih rezultata? ☐
- 4) Da li je referent za unos izbornih rezultata izvršio unos izbornih rezultata odmah po dobijanju podataka sa biračkog mjesta (zelene kopije obrazaca sa izbornim rezultatima, slike zelenih kopija dobijene putem mobilnog telefona i sl.)? ☐
- 5) Da li je supervizor izbornih rezultata:
 - kontrolirao da svi podaci za svako biračko mjesto unese referent za unos;
 - korigirao one podatke u aplikaciji za koje se utvrdilo da je referent za unos unio pogrešno.☐
- 6) Da li je nakon dobijenih zelenih kopija sa izbornim rezultatima izvršena provjera unosa izbornih rezultata? ☐
- 7) Da li je kontrolor izbornih rezultata izvršio korekcije u aplikaciji za unos izbornih rezultata, a u skladu sa članom 60 stav 6) Pravilnika o provođenju izbora u BiH (vidi: PRILOZI)? ☐
- 8) Da li su drugi preliminarni, nezvanični i nekompletni rezultati izbora uneseni u aplikaciju za unos rezultata u roku koji je utvrđen (do 11:00 sati narednog dana od dana održavanja izbora – lokalni izbori)? ☐
- 9) Da li je kontrolor izbornih rezultata izvršio korekcije u aplikaciji za unos izbornih rezultata u skladu sa utvrđenim rokom, odnosno najkasnije 36 sati od zatvaranja biračkih mjesta? ☐
- 10) Da li je kontrolor izbornih rezultata, supervizor izbornih rezultata i referent za unos izbornih rezultata dobio odgovarajuću naknadu za svoj rad? ☐

POGLAVLJE 2 – Ogledni primjeri rješavanja validacijskih grešaka kontrolora izbornih rezultata u osnovnoj izbornoj jedinici u BiH

U postupku kontrole izbornih rezultata kontrolor izbornih rezultata će naići na sljedeća neslaganja u izbornim rezultatima, koja će rješavati u toku svog rada:

- a) Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS sa obrasca brojnog stanja i obrasca ZR – većinski glas nisu isti:

Birački odbor u svom radu najčešće pravi sljedeća neslaganja ovog tipa:

Obrazac brojnog stanja BS		
5	Broj potpisa na izvodu iz CBS	457
Obrazac ZR – većinski glas		
1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS	891
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	457
3	Test tačnosti red 1 = red 2	434

U ovom slučaju birački odbor je u obrazac brojnog stanja upisao broj potpisa na izvodu iz CBS ispravno, dok je u obrascu za zbirne rezultate ZR – većinski glas umjesto broja potpisa upisao broj imena na izvodu iz CBS.

Kontrolor izbornih rezultata je dužan da u redu 1 obrasca za zbirne rezultate ZR – većinski glas promjeni upisani broj i upiše broj sa obrasca za brojno stanje, a da u redu 3 obrasca za zbirne rezultate ZR – većinski glas promijeni test tačnosti te dobije da je test tačnosti 0, kako slijedi:

Obrazac brojnog stanja BS		
5	Broj potpisa na izvodu iz CBS	457
Obrazac ZR – većinski glas		
1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS-a	457
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	457
3	Test tačnosti red 1 = red 2	0

Također se dešava da birački odbor u obrascu brojnog stanja BS u redu 5 ne upiše broj potpisa na izvodu iz CBS, tako da se kontroloru izbornih rezultata pojavi sljedeći slučaj u validacijama:

Obrazac brojnog stanja BS		
5	Broj potpisa na izvodu iz CBS	0
Obrazac ZR – većinski glas		
1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS-a	457
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	457
3	Test tačnosti red 1 = red 2	0

Kontrolor izbornih rezultata je obavezan da upiše broj potpisa u obrazac brojnog stanja sa obrasca za zbirne rezultate ZR – većinski glas kako se vidi u ovom primjeru:

Obrazac brojnog stanja BS		
5	Broj potpisa na izvodu iz CBS	457
Obrazac ZR – većinski glas		
1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS-a	457
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	457
3	Test tačnosti red 1 = red 2	0

Nadalje, birački odbor može napraviti grešku tako što ne upiše broj potpisa na izvodu iz CBS u red 1 obrasca za zbirne rezultate ZR – većinski glas i kontrolor nailazi na sljedeći slučaj:

Obrazac brojnog stanja BS		
5	Broj potpisa na izvodu iz CBS	457

Obrazac ZR – većinski glas		
1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS-a	0
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	457
3	Test tačnosti red 1 = red 2	0

Kontrolor je obavezan da u red 1 obrasca za zbirne rezultate ZR – većinski glas upiše broj potpisa iz reda 5 obrasca brojnog stanja tako da dobije sljedeće:

Obrazac brojnog stanja BS		
5	Broj potpisa na izvodu iz CBS	457

Obrazac ZR – većinski glas		
1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS-a	457
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	457
3	Test tačnosti red 1 = red 2	0

Ukoliko na određenom biračkom mjestu birački odbor ne upiše broj potpisa na izvodu iz CBS ni na jednom obrascu, kontrolor izbornih rezultata upisuje u sva polja u Aplikaciji u koja to treba upisati podatak o broju potpisa o konačnom odzivu birača koji je birački odbor dostavio izbornoj komisiji poslije zatvaranja biračkog mjesta.

Greške ovog tipa neslaganja se pojavljuju i na obrascu za zbirne rezultate ZR – otvorena lista, a način njihovog rješavanja je identičan.

b) Broj potpisa na izvodu iz CBS nije jednak broju glasačkih listića u glasačkoj kutiji

Najčešće greške koje birački odbor napravi u ovom tipu validacije su sljedeće. U polje test tačnosti upiše nepravilan broj i to:

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS-a	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	457
3	Test tačnosti red 1 = red 2	0

Kontrolor je dužan da u polje test tačnosti upiše razliku između ukupnog broja potpisa na izvodu iz CBS, i ukupnog broja glasačkih listića u kutiji (upisuje se apsolutna vrijednost broj bez obzira da li je ta razlika u plusu ili minusu), tako da dobije sljedeće:

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS-a	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	457
3	Test tačnosti red 1 = red 2	1

Greške ovog tipa neslaganja se pojavljuju i na obrascu za zbirne rezultate ZR – proporcionalna zastupljenost i način njihovog rješavanja je identičan.

c) **Suma nevažećih neoznačenih i nevažećih ostalih glasačkih listića nije tačna**
 Birački odbor prilikom popunjavanja obrazaca za ovu validaciju pravi tri tipa grešaka i to:

Prva greška:

A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	7
B	Nevažeći ostali glasački listići	8
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	17

Kad se saberu nevažeći neoznačeni glasački listići, kojih je 7, i nevažeći ostali glasački listići, kojih je 8, dobije se broj 16, a ne 17 kako je evidentirao birački odbor. Kontrolor izbornih rezultata u ovom slučaju ispravno sabere nevažeće neoznačene glasačke listiće i nevažeće ostale glasačke listiće i taj broj upiše kao ukupan broj nevažećih glasačkih listića, kako slijedi:

A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	7
B	Nevažeći ostali glasački listići	8
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	15

Druga greška:

A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	10
B	Nevažeći ostali glasački listići	10
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	10

Ovaj tip greške se rješava na dva načina. Prvi način rješavanja greške je da kontrolor provjeri drugi test tačnosti i, ako je on 10, kontrolor u redu C ukupan broj nevažećih glasačkih listića upiše 20, jer je $10 + 10 = 20$.

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test tačnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	10
B	Nevažeći ostali glasački listići	10
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	10
D	Ukupan broj važećih glasova	438
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	448
F	Test tačnosti red E = red 2	10

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test tačnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	10
B	Nevažeći ostali glasački listići	10
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	20
D	Ukupan broj važećih glasova	438
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	458
F	Test tačnosti red E = red 2	0

A ukoliko je drugi test tačnosti 0, kontrolor izbornih rezultata je dužan nazvati predsjednika biračkog odbora i upitati ga da je 10 nevažećih neoznačenih ili je 10 nevažećih ostalih glasačkih listića, jer je evidentno da je ukupan broj nevažećih glasačkih listića 10:

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test tačnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	10
B	Nevažeći ostali glasački listići	10
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	10
D	Ukupan broj važećih glasova	448
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	458
F	Test tačnosti red E = red 2	0

Kontrolor nakon razgovora sa predsjednikom isto rješava tako što u polje nevažeći neoznačeni ili polje nevažeći ostali glasački listići upisuje 0 umjesto broja 10:

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test tačnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	10
B	Nevažeći ostali glasački listići	0
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	10
D	Ukupan broj važećih glasova	448
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	458
F	Test tačnosti red E = red 2	0

ili

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test tačnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	0
B	Nevažeći ostali glasački listići	10
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	10
D	Ukupan broj važećih glasova	448
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	458
F	Test tačnosti red E = red 2	0

Treća greška

A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	0
B	Nevažeći ostali glasački listići	0
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	25

Birački odbor prilikom popunjavanja obrazaca, da li nepažnjom (zaboravili da unesu podatke koliko je nevažećih neoznačenih, a koliko nevažećih ostalih glasačkih listića), ili iz razloga što nisu ni prebrojali nevažeće neoznačene i nevažeće ostale glasačke listiće, nego su sve stavili pod istu kategoriju, pogriješi i ne popuni ispravno obrazac, jer 0+0 nije jednako 25. Kontrolor izbornih rezultata je obavezan nazvati predsjednika biračkog odbora i utvrditi koliko je bilo nevažećih neoznačenih, a koliko nevažećih ostalih glasačkih listića i kad dobijeni podatak unese u navedena polja i umjesto 0 dobije:

A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	15
B	Nevažeći ostali glasački listići	10
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	25

Može se desiti da birački odbor u polje ukupan broj nevažećih glasačkih listića greškom upiše broj koji nije trebao, što znači da nisu imali nevažećih glasačkih listića. Kontrolor to može uočiti ako ponovo pogleda drugi test tačnosti, i ako je u drugom testu tačnosti broj koji se poklapa sa ukupnim brojem nevažećih glasačkih listića, onda kontrolor u polju ukupan broj nevažećih glasačkih listića upisuje 0.

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test tačnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	0
B	Nevažeći ostali glasački listići	0
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	25
D	Ukupan broj važećih glasova	458
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	483
F	Test tačnosti red E = red 2	25

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test tačnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	0
B	Nevažeći ostali glasački listići	0
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	0
D	Ukupan broj važećih glasova	458
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	458
F	Test tačnosti red E = red 2	0

Greške ovog tipa neslaganja se pojavljuju i na obrascu za zbirne rezultate ZR – proporcionalna zastupljenost i način njihovog rješavanja je identičan.

- d) Ukupan broj važećih glasačkih listića red D nije jednak broju koji se dobije kad se saberu svi glasovi po kandidatima**

Birački odbor prilikom popunjavanja obrazaca često napravi grešku tako što u polje red D obrasca ZR – većinski glas upiše ukupan broj važećih glasačkih listića, a da taj broj nije dobio tako što je sabrao sve glasove po kandidatima, tako da se ova dva broja razlikuju. Ovo neslaganje se primjećuje tako što pored polja D, u crvenom okviru stoji stvaran zbir glasova po kandidatima:

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test tačnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	0
B	Nevažeći ostali glasački listići	0
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	0
D	Ukupan broj važećih glasova	458
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	458
F	Test tačnosti red E = red 2	0

457

U ovom slučaju vidimo da je birački odbor u polje ukupan broj važećih glasačkih listića naveo da ima 458, a kad se saberu svi glasovi po kandidatima zbir je 457. Kontrolor je obavezan da u polje za red D upiše broj koji mu je aplikacija prikazala pored reda D, a u ovom slučaju je to 457.

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test tačnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	0
B	Nevažeći ostali glasački listići	0
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	0
D	Ukupan broj važećih glasova	457
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	458
F	Test tačnosti red E = red 2	0

- e) Zbir ukupnog broja nevažećih glasačkih listića red C i ukupnog broja važećih glasova red D nije jednak ukupnom broju svih glasačkih listića red E

Birački odbor nerijetko u polju red E ne utvrdi ispravno ukupan broj svih glasačkih listića, tako da napravi sljedeću grešku:

C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	0
D	Ukupan broj važećih glasova	457
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	458

U ovom primjeru vidimo da je birački odbor pogriješio jer $0 + 457$ ne iznosi 458. Kontrolor je obavezan da sabere brojeve iz reda C i reda D i da broj koji dobije upiše u red E.

C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	0
D	Ukupan broj važećih glasova	457
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	457

- f) Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji red 2 nije jednak ukupnom broju svih glasačkih listića red E

Veoma često birački odbor napravi grešku tako da nepravilno uporedi brojeve u redu 2 i redu E.

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test tačnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	10
B	Nevažeći ostali glasački listići	0
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	10
D	Ukupan broj važećih glasova	449
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	459
F	Test tačnosti red E = red 2	0

U ovom primjeru vidimo da broj u redu 2 nije jednak broju u redu E, pa samim tim i broj u testu tačnosti nije 0. Kontrolor ispravlja broj u testu tačnosti i upisuje tačnu razliku (kao i u prvom testu tačnosti upisuje apsolutnu vrijednost bez obzira da li je razlika u plusu ili minusu).

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test tačnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	10
B	Nevažeći ostali glasački listići	0
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	10
D	Ukupan broj važećih glasova	449
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	459
F	Test tačnosti red E = red 2	1

Greške ovog tipa neslaganja se pojavljuju i na obrascu za zbirne rezultate ZR – proporcionalna zastupljenost i način njihovog rješavanja je identičan.

- g) Kandidat dobio više glasova od političke stranke

Navedena nepravilnost može se riješiti isključivo upućivanjem Zahtjeva za otvaranje vreće i pravilno objedinjavanje utvrđenih rezultata Centralnoj izbornoj komisiji BiH.

Prilikom rješavanja neslaganja za ovaj nivo vlasti vrijede ista pravila kao i za prethodno opisana neslaganja kod većinskog glasa, s tim da postoji jedna specifičnost, a to je da na ovom obrascu ukupan broj važećih glasačkih listića red D dobijemo kad saberemo važeće glasačke listiće za političke subjekte red D1 i važeće glasačke listiće red D2.

U osnovnim izbornim jedinicama u kojima imamo nacionalne manjine to izgleda ovako:

D1	Ukupan broj važećih glasova za političke subjekte	438
D2	Ukupan broj važećih glasova za nacionalne manjine	20
D	Ukupan broj važećih glasova red D1 + red D2	458

U osnovnim izbornim jedinicama u kojima nemamo nacionalne manjine to izgleda ovako:

D1	Ukupan broj važećih glasova za političke subjekte	458
D2	Ukupan broj važećih glasova za nacionalne manjine	0
D	Ukupan broj važećih glasova red D1 + red D2	458

Na općim izborima, kao i kod provođenja lokalnih izbora u osnovnim izbornim jedinicama u kojima nemamo nacionalne manjine, u redu D2 uvijek mora da je upisana 0.

Birački odbor prilikom popunjavanja obrasca najčešće pravi sljedeće validacijske greške i to:

- a) **ukupan broj važećih glasačkih listića, red D, nije jednak broju koji se dobije kad se saberu svi glasovi po političkim subjektima sa glasovima za nacionalne manjine u osnovnim izbornim jedinicama u kojima imamo izbor za nacionalne manjine**

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test tačnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	11
B	Nevažeći ostali glasački listići	9
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	20
D1	Ukupan broj važećih glasova za političke subjekte	438
D2	Ukupan broj važećih glasova za nacionalne manjine	0
D	Ukupan broj važećih glasova red D1 + red D2	438
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	458
F	Test tačnosti red E = red 2	0

439

Aplikacija u ovom slučaju ukazuje da je zbir glasova po političkim subjektima 439, a ne 438, kako je naveo birački odbor te kontrolor treba taj podatak promijeniti u redu D1, a poslije toga i u redu D.

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test tačnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	11
B	Nevažeći ostali glasački listići	9
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	20
D1	Ukupan broj važećih glasova za političke subjekte	439
D2	Ukupan broj važećih glasova za nacionalne manjine	0
D	Ukupan broj važećih glasova red D1 + red D2	439
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	459
F	Test tačnosti red E = red 2	1

Specifičan primjer greške koju pravi birački odbor prilikom popunjavanja obrazaca

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	457
3	Test tačnosti red 1 = red 2	1
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	10
B	Nevažeći ostali glasački listići	0
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	10
D	Ukupan broj važećih glasova	448
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	458
F	Test tačnosti red E = red 2	1

Slijedi primjer gdje je birački odbor prilikom brojanja glasačkih listića u glasačkoj kutiji napravio grešku, i nije tačno utvrdio taj broj. Kad je popunjen obrazac, ta je greška postala uočljiva i evidentno je da je birački odbor utvrdio tačan broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji. Kontrolor ovu nepravilnost rješava na način da zamijeni broj u redu 2 brojem iz reda E i ispravi testove tačnosti.

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test tačnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	10
B	Nevažeći ostali glasački listići	0
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	10
D	Ukupan broj važećih glasova	448
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	458
F	Test tačnosti red E = red 2	0

Birački odbor u velikom broju slučajeva ne napravi samo jedan tip greške prilikom popunjavanja obrazaca, nego napravi više tipova grešaka. Kontrolor izbornih rezultata kad biračko mjesto otvori da bi rješavao validacije, uvijek rješava sve validacije odjednom.

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test tačnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	2
B	Nevažeći ostali glasački listići	0
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	0
D1	Ukupan broj važećih glasova za političke subjekte	445
D2	Ukupan broj važećih glasova za nacionalne manjine	0
D	Ukupan broj važećih glasova red D1 + red D2	445
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	445
F	Test tačnosti red E = red 2	11

Solviranje navedenih validacija

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test tačnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	2
B	Nevažeći ostali glasački listići	0
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	2
D1	Ukupan broj važećih glasova za političke subjekte	445
D2	Ukupan broj važećih glasova za nacionalne manjine	0
D	Ukupan broj važećih glasova red D1 + red D2	456
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	458
F	Test tačnosti red E = red 2	0

OGLEDNI PRIMJERI RJEŠAVANJA VALIDACIJA – NACIONALNE MANJINE

U osnovnim izbornim jedinicama, prilikom provođenja lokalnih izbora, u kojima imaju zagarantirana mjesta za nacionalne manjine, birački odbor može pogriješiti prilikom upisa broja glasova za kandidate za nacionalne manjine:

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test tačnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	11
B	Nevažeći ostali glasački listići	9
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	20
D1	Ukupan broj važećih glasova za političke subjekte	427
D2	Ukupan broj važećih glasova za nacionalne manjine	10
D	Ukupan broj važećih glasova red D1 + red D2	438
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	458
F	Test tačnosti red E = red 2	0

Kontrolor mijenja broj u redu D2 u onaj koji mu je aplikacija ukazala:

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test tačnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	11
B	Nevažeći ostali glasački listići	9
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	20
D1	Ukupan broj važećih glasova za političke subjekte	427
D2	Ukupan broj važećih glasova za nacionalne manjine	11
D	Ukupan broj važećih glasova red D1 + red D2	438
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	458
F	Test tačnosti red E = red 2	0

VAŽNO

Prilikom unosa izbornih rezultata osoblje za unos izbornih rezultata, supervizori izbornih rezultata, kao i kontrolori izbornih rezultata sljedeće podatke koje unose u aplikaciju ne smiju mijenjati i moraju biti identični onima koji se nalaze u obrascu, a to su:

- a) broj glasova po kandidatima za nivo gdje se koristi izborni sistem većinskog glasa,
- b) broj glasova po političkim subjektima za nivo gdje se koristi sistem proporcionalne zastupljenosti,
- c) broj glasova po kandidatima za nacionalne manjine na lokalnim izborima, nivo gradsko/općinsko vijeće, odnosno skupština grada/općine i
- d) broj glasova po kandidatima političkih subjekata za izborne nivoe gdje se koristi izborni sistem proporcionalne zastupljenosti.

Iz navedenog proizlazi da niko u aplikaciju ne smije unijeti bilo koji drugi broj glasova za gore navedene kategorije u odnosu na onaj broj koji je utvrdio birački odbor.

Način postupanja kada se validacije ne mogu riješiti kroz redovnu proceduru

Nakon završene kontrole izbornih rezultata kontrolor izbornih rezultata izornoj komisiji osnovne izborne jedinice podnosi izvještaj. Izvještajem izbornu komisiju obavještava o biračkim mjestima na kojima za određene izborne nivoe nepravilnosti nije moguće riješiti i zbog kojih neće biti moguće pravilno objedinjeni utvrđene izborne rezultate. U navedenim slučajevima potrebno je Centralnoj izornoj komisiji BiH uputiti Zahtjev za otvaranje vreće i pravilno objedinjavanje utvrđenih rezultata, kako bi se pravilno utvrdili izborni rezultati za ta biračka mjesta.

Kontrolor izbornih rezultata podnosi izvještaj izornoj komisiji kada utvrdi nepravilnosti u sljedećim slučajevima:

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS	458
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji	458
3	Test tačnosti red 1 = red 2	0
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići	10
B	Nevažeći ostali glasački listići	0
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića	10
D	Ukupan broj važećih glasova	447
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D	457
F	Test tačnosti red E = red 2	1

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji
3	Test tačnosti red 1 = red 2
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići
B	Nevažeći ostali glasački listići
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića
D	Ukupan broj važećih glasova
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D
F	Test tačnosti red E = red 2

458
458
0
10
0
10
449
459
1

1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji
3	Test tačnosti red 1 = red 2
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići
B	Nevažeći ostali glasački listići
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića
D1	Ukupan broj važećih glasova za političke subjekte
D2	Ukupan broj važećih glasova za nacionalne manjine
D	Ukupan broj važećih glasova red D1 + red D2
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D
F	Test tačnosti red E = red 2
1	Ukupan broj potpisa na izvodu iz CBS-a
2	Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji
3	Test tačnosti red 1 = red 2
A	Nevažeći neoznačeni glasački listići
B	Nevažeći ostali glasački listići
C	Ukupan broj nevažećih glasačkih listića
D1	Ukupan broj važećih glasova za političke subjekte
D2	Ukupan broj važećih glasova za nacionalne manjine
D	Ukupan broj važećih glasova red D1 + red D2
E	Ukupan broj svih glasačkih listića red C + red D
F	Test tačnosti red E = red 2

458
458
0
2
0
2
445
10
455
457
1
458
458
0
2
0
2
445
12
457
459
1

Kontrolor izbornih rezultata treba sve validacijske greške, odnosno nepravilnosti, svesti na test tačnosti u redu F. U slučaju kad je u testu tačnosti u redu F upisan broj koji nije 0 (bez obzira da li je broj u plusu ili minusu), obavezno podnosi izvještaj izbornoj komisiji kako bi se pristupilo pravilnom objedinjavanju utvrđenih rezultata, i to sa sljedećim podacima:

BM 001A001

Glasalo 458 birača, u glasačkoj kutiji se nalazilo 458 glasačkih listića. Suma važećih i nevažećih glasačkih listića iznosi 457 i ima manje jedan glasački listić, ili zbir važećih i nevažećih glasačkih listića iznosi 459 i jedan glasački listić je više.

U navedenom primjeru radi se o jednom glasačkom listiću. U praksi dolaziti će do velikih odstupanja u ovim podacima, koje će birački odbor činiti.

POGLAVLJE 3 – Unos izbornih rezultata u Glavnom centru za brojanje i kontrola izbornih rezultata u Centralnoj izbornoj komisiji BiH

Unos izbornih rezultata u Glavnom centru za brojanje

Glavni centar za brojanje Centralne izborne komisije BiH nakon završenog brojanja glasačkih listića prispjelih putem pošte, glasačkih listića iz DKP-a, glasačkih listića sa biračkih mjesta za glasanje u odsustvu, glasačkih listića sa biračkih mjesta za glasanje nepotvrđenim glasačkim listićem i glasačkih listića mobilnih timova, organizira unos izbornih rezultata.

Referent za unos izbornih rezultata u Glavnom centru za brojanje unosi izborne rezultate u aplikaciju koja je u osnovi identična aplikaciji za unos izbornih rezultata u izbornoj komisiji, a razlikuje se u dijelu izbora biračkog mjesta za koje se trebaju unijeti izborni rezultati. Referenti za unos izbornih rezultata u izbornoj komisiji u padajućem meniju biraju broj biračkog mjesta za koje se trebaju unijeti izborni rezultati, dok referent za unos izbornih rezultata u Glavnom centru za brojanje u padajućem meniju bira kutiju iz koje treba unijeti izborne rezultate. U Glavnom centru za brojanje svi glasački listići se grupiraju po kutijama koje imaju oznake: 001P#K01 kutija sa glasačkim listićima prispjelih putem pošte; 001D#K01 kutija sa glasačkim listićima prispjelih iz DKP-a, slovo M u šifri kutije predstavlja kutiju sa glasačkim listićima iz mobilnog tima, slovo N kutiju za nepotvrđene, slovo O kutiju odsustva. Start unosa izbornih rezultata i odabir kutije za koju se žele unijeti izborni rezultati je na slici 9a.

Slika 9a

The screenshot displays the 'Rezultati - prvi unos' web application. The interface includes a sidebar menu on the left with various navigation options. The main content area is titled 'Rezultati - prvi unos' and contains a form for entering election results. The form has several fields: 'KATEGORIJA GL. LISTIĆA' (set to K01), 'BROJ KUTIJE / SERIJE' (set to 001D#K01), and another 'BROJ KUTIJE / SERIJE' field (set to 001d#K01). Below these fields is a dropdown menu for 'Izbori za' (set to PREDsjedništvo BOSNE I HERCEGOVINE) and two radio buttons: 'Prvi unos' (selected) and 'Drugi Unos'. Navigation buttons 'Nazad' and 'Podnesi' are located at the top and bottom of the form area. The browser address bar shows 'edink.izbori.ba/IIIISapp/Phase3/Tracking/Results/ResultsEntry.aspx' and the user is logged in as 'Referent GCB1'.

Nakon odabira kutije za koju se žele unijeti izborni rezultati, referent za unos izbornih rezultata u Glavnom centru za brojanje procedurom opisanom od slike 11 do slike 18 unosi izborne rezultate za sve nivoe za koje se provode izbori.

Kontrola izbornih rezultata u Centralnoj izbornoj komisiji BiH

Centralna izborna komisija BiH imenuje glavnog kontrolora za unos i obradu izbornih rezultata, njegove zamjenike, kao i kontrolore za unos i obradu izbornih rezultata. Kontrolori se imenuju za svaki izborni ciklus.

Centralna izborna komisija BiH ustanovila je i vodi Registar imenovanih kontrolora OIJ u BiH, koji sadrži sve relevantne podatke (ime i prezime, JMB, prebivalište, kontakt-telefon, stepen stručne spreme, podaci o izbornom iskustvu, poznavanje rada na računaru, broj Rješenja o imenovanju, datum Rješenja o imenovanju, e-mail adresa, jezik za certifikat) za svakog imenovanog kontrolora.

Centralna izborna komisija BiH uoči održavanja izbora organizira i provodi “testne izbore” (dryrun), što podrazumijeva sveobuhvatno testiranje Aplikaciji za unos, obradu i kontrolu izbornih rezultata – JIIS BiH, na nivou svih osnovnih izbornih jedinica u BiH, kao i u Centralnoj izbornoj komisiji BiH i Glavnom centru za brojanje.

Kontrolori izbornih rezultata Centralne izborne komisije BiH prate unos izbornih rezultata u osnovnim izbornim jedinicama u BiH, staraju se da izborni rezultati budu uneseni u zakonom utvrđenom roku, i o tome redovno izvještavaju Centralnu izbornu komisiju BiH.

Kontrolori izbornih rezultata Centralne izborne komisije BiH otklanjaju validacijske greške koje nisu otklonili kontrolori izbornih rezultata OIJ, u potpunosti ili svodeći ih u okvire testova tačnosti.

Također, kontrolori izbornih rezultata Centralne izborne komisije BiH otklanjaju validacijske greške koje su načinjene u Glavnom centru za brojanje.

Nadalje, kontrolori izbornih rezultata Centralne izborne komisije BiH usko sarađuju sa pravnim odjelom Sekretarijata Centralne izborne komisije BiH u vezi sa Zahtjevima za otvaranje vreće i pravilno objedinjavanje utvrđenih rezultata, koje dostavljaju izborne komisije OIJ.

Jedan od najvažnijih zadataka kontrolora izbornih rezultata Centralne izborne komisije BiH je upućivanje prijedloga Centralnoj izbornoj komisiji BiH za ponovno brojanje glasačkih listića sa redovnih biračkih mjesta u Glavnom centru za brojanje ako su uočene velike nepravilnosti i nekonzistentnost u evidentiranju podataka na obrascima za zbirne rezultate, posebno ako takve nepravilnosti mogu utjecati na rezultate izbora.

Isto tako, kontrolori izbornih rezultata Centralne izborne komisije BiH analiziraju i daju prijedloge Centralnoj izbornoj komisiji BiH za ponovno brojanje glasačkih listića sa redovnih biračkih mjesta u Glavnom centru za brojanje na osnovu zahtjeva dostavljenih u skladu sa članom 5.30 Izbornog zakona BiH, nakon utvrđivanja izbornih rezultata (vidi PRILOZI).

Centralna izborna komisija BiH redovno objavljuje i ažurira izborne rezultate za sve nivoe za koje se provode izbori i sve osnovne izborne jedinice u BiH na svojoj zvaničnoj web-stranici, sve do potvrđivanja konačnih rezultata.

Kontrolori izbornih rezultata Centralne izborne komisije BiH obavljaju i druge aktivnosti koje u skladu sa svojim ovlaštenjima naloži Centralna izborna komisija BiH.

PRILOZI

IZBORNI ZAKON BOSNE I HERCEGOVINE

Član 2.13 stav (1) tačka 8):

Općinska izborna komisija: objedinjuje rezultate izbora sa svih biračkih mjesta u općini, posebno za svaki organ za koji je vršen izbor, i dostavlja ih Centralnoj izbornoj komisiji BiH.

Član 5.27 stav (1):

(1) Nakon što od biračkih odbora dobije svu dokumentaciju i materijale za izbore, općinska izborna komisija utvrđuje objedinjene zbirne rezultate glasanja provedenog na teritoriji te općine za organe na svim nivoima vlasti za koje su provedeni izbori i o tome sastavlja zapisnik, koji se podnosi Centralnoj izbornoj komisiji BiH u roku od 24 sata nakon zatvaranja biračkih mjesta. Objedinjeni zbirni rezultati glasanja za općinu sadrže iste podatke prema članu 5.25 ovog Zakona. Općinska izborna komisija zadržava primjerak objedinjenih zbirnih rezultata glasanja i distribuira ga drugim izbornim organima, u skladu sa propisima Centralne izborne komisije BiH.

Član 5.30

(1) Nakon što Centralna izborna komisija BiH utvrdi i objavi izborne rezultate, općinska izborna komisija, ovjerena politička stranka, koalicija, lista nezavisnih kandidata ili nezavisni kandidat, mogu zahtijevati da Centralna izborna komisija BiH ponovno broji glasačke listiće u određenim izbornim jedinicama u kojima su se politička stranka, koalicija, lista nezavisnih kandidata ili nezavisni kandidat kandidirali za izbore. Akreditirani posmatrač može zahtijevati da Centralna izborna komisija BiH ponovno broji glasačke listiće na biračkom mjestu na kojem je bio posmatrač. Ovjerena politička stranka, koalicija, lista nezavisnih kandidata, nezavisni kandidat ili akreditirani posmatrač mogu zahtijevati od Centralne izborne komisije BiH da ponovno broji glasačke listiće za glasanje u odsutnosti, glasačke listiće kojima se glasalo izvan Bosne i Hercegovine ili nepotvrđene-kovertirane glasačke listiće.

(2) Grupa od 50 ili više birača, koji su glasali na istom biračkom mjestu, može zahtijevati da Centralna izborna komisija BiH ponovno broji glasačke listiće na biračkom mjestu na kojem su glasali.

(3) Općinska izborna komisija može zahtijevati da Centralna izborna komisija BiH ponovno broji glasačke listiće na biračkom mjestu u njoj općini.

(4) Centralna izborna komisija BiH može razmatrati zahtjev za ponovno brojanje glasačkih listića, ako su ispunjeni sljedeći uvjeti: 1) da je zahtjev podnesen u pisanoj formi i da ga je potpisao akreditirani posmatrač, grupa od 50 ili više birača koji su glasali na istom biračkom mjestu, nezavisni kandidat, predsjednik političke stranke, nosilac liste nezavisnih kandidata ili bilo koji od predsjednika političkih stranaka koje su formirale koaliciju, ili općinska izborna komisija; 2) da su u zahtjevu tačno navedene činjenice koje opravdavaju ponovno brojanje, uključujući članove ovog zakona koji nisu poštovani ili su prekršeni; 3) da je u zahtjevu naveden približan broj glasačkih listića za koje se vjeruje da nisu ispravni; 4) da je u zahtjevu navedeno kako bi ova povreda zakona utjecala na izborne rezultate i 40 5) da je zahtjev podnesen Centralnoj izbornoj komisiji BiH u roku od tri dana od dana kada je Centralna izborna komisija BiH objavila izborne rezultate.

(5) Centralna izborna komisija BiH može, ako joj nije podnesen zahtjev za ponovno brojanje u smislu stava (1) ovog člana, ili ako se zahtjev za ponovno brojanje ne smatra valjanim u smislu stava (3) ovog člana, po službenoj dužnosti narediti ponovno brojanje glasačkih listića. (6) Centralna izborna komisija BiH naređuje ponovno brojanje glasačkih listića ako utvrdi da je učinjena povreda ovog Zakona i da ta povreda utječe na dodjelu mandata.

Član 5.31

Ako Centralna izborna komisija BiH naredi ponovno brojanje glasačkih listića, tačno će navesti koji će se glasački listići ponovno brojati, kao i datume, mjesta i postupke za ponovno brojanje. Kandidati političkih stranaka, koalicija, listi nezavisnih kandidata i nezavisni kandidati i kandidat s liste pripadnika nacionalnih manjina koji se pojavljuju na glasačkom listiću za koji se vrši ponovno brojanje, kao i drugi akreditirani posmatrači, mogu biti prisutni u toku ponovnog brojanja.

PRAVILNIK O PROVOĐENJU IZBORA U BOSNI I HERCEGOVINI

Član 60.

(Kontrolori izbornih rezultata)

(6) Kontrolor izbornih rezultata obavlja sljedeće poslove:

- obučava supervizora izbornih rezultata i referente za unos izbornih rezultata;
- vrši korekcije u aplikaciji za unos izbornih rezultata matematičkih nepravilnosti u statističkim podacima na svim biračkim mjestima na kojima nisu ispoštovane sve propisane matematičke radnje i to:
 - a) vrši poređenje broja potpisa i broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji te korigira u testu tačnosti ukoliko nije ispravno utvrđeno u testu tačnosti, isto tako mijenja upisani broj potpisa ukoliko je birački odbor umjesto broja potpisa naveo podatak broja imena na Izvodu iz Centralnog biračkog spiska;
 - b) korigira zbir broja nevažećih neoznačenih i nevažećih ostalih glasačkih listića ukoliko nije tačno izvršen;
 - c) korigira ukupan broj važećih glasačkih listića ukoliko nije ispravan i ne predstavlja sumu svih glasova po kandidatima za većinski glas ili sumu glasova po političkim strankama za sistem proporcionalnu zastupljenost;
 - d) korigira zbir ukupnog broja nevažećih glasačkih listića i ukupnog broja važećih glasačkih listića ukoliko nije ispravno utvrđen;
 - e) korigira u testu tačnosti poređenje ukupnog broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji i zbira ukupnog broja nevažećih glasačkih listića i ukupnog broja važećih glasačkih listića ukoliko nije ispravno utvrđeno.

POGLAVLJE II – UNOS REZULTATA

Član 62.

(Prvi preliminarni, nezvanični i nekompletni rezultati izbora)

(1) Izborna komisija je obavezna sa zelenih kopija utvrđene izborne rezultate sa svih redovnih biračkih mjesta za nivo vlasti iz člana 27. stav (1) tačka a) alineja 1) ili tačka b) alineja 1) i stav (2) tačka a), b) i c) najkasnije do 22.00 sata unijeti u JIIS aplikaciju. Za ostale nivoe vlasti iz člana 27. stav (1) tačka a) alineja 2) ili tačka b) alineja 2) i stava (2) tačka d) i e) ovog Pravilnika, izborna komisija utvrđene izborne rezultate sa zelenih kopija dostavljenih sa redovnih biračkih mjesta unosi u JIIS aplikaciju intenzivno do 24.00 sata.

(1) Izborna komisija izborne rezultate iz stava (1) ovog člana, od biračkog odbora, pored zelenih kopija može preuzeti i putem slika obrazaca poslatih putem pogodne aplikacije, putem iščitavanja izbornih rezultata predsjednika biračkog odbora ovlaštenom licu u sjedištu izborne komisije ili na drugi pogodan način. Ukoliko izborna komisija unese izborne rezultate na neki od načina propisan u ovom stavu, obavezna je da kada dobije zelene kopije sa izbornim rezultatima, provjeri unos izbornih rezultata.

(3) Za proces iz stava (1) ovog člana izborna komisija može angažirati i ovlastiti koordinate, koji će sa redovnih biračkih mjesta preuzeti zelene kopije obrazaca sa izbornim rezultatima i uslikati original obrazac, te angažirati i ovlastiti osoblje koje će vršiti unos rezultata izbora o čemu donosi posebno rješenje.

(4) Nakon završenog postupka po proceduri iz stava (2) ovog člana, kontrolor izbornih rezultata izborne komisije vrši kontrolu izbornih rezultata propisanu u članu 60. ovog Pravilnika.

(5) Na osnovi postupka utvrđenog u stavu (1) i (2), ovog člana, Centralna izborna komisija BiH najkasnije pet sati po zatvaranju biračkih mjesta, u skladu s članom 5.29a Izbornog zakona BiH, objavljuje prve nepotpune preliminarne rezultate s redovnih biračkih mjesta.

(6) Izborna komisija je odgovorna za tačnost izvještaja koje dostavlja Centralnoj izbornoj komisiji BiH.

Član 63.

(Drugi preliminarni, nezvanični i nekompletni rezultati izbora)

Izborna komisija, po istom postupku iz člana 62. ovog Pravilnika, nastavlja sukcesivno unositi izborne rezultate u JIIS aplikaciju sa zelenih kopija za nivo vlasti iz člana 29. stav (1) tačka a) alineja 3) i 4) i tačka b) alineja 3) i 4) ovog Pravilnika, a najkasnije:

- a) do 11.00 sati narednog dana od dana održavanja izbora za lokalne izbore,
- b) do 17.00 sati narednog dana od dana održavanja izbora za opće izbore.

Član 64.

(Objedinjeni izborni rezultati)

(1) Nakon što od biračkih odbora preuzme svu dokumentaciju i materijale za izbore, izborna komisija utvrđuje objedinjene izborne rezultate glasanja koje je provedeno u toj osnovnoj izbornoj jedinici za sve nivoe vlasti, i o tome sačinjava zapisnik koji se podnosi Centralnoj izbornoj komisiji BiH u roku od 24 sata nakon zatvaranja biračkih mjesta, a najkasnije do 19.00 sati, narednog dana od dana održavanja izbora.

(2) Ukoliko izborna komisija nije u mogućnosti objediniti utvrđene izborne rezultate, zbog toga što birački odbor nije pravilno izvršio brojanje glasačkih listića, ili radi odstupanja koja ukazuju na neregularnosti kod brojanja glasova, kontrolor izbornih rezultata izborne komisije vrši rješavanje svih validacijskih grešaka na tim biračkim mjestima najkasnije 36 sati od zatvaranja biračkih mjesta.

(3) Nakon što istekne rok iz stava (2) ovog člana Centralna izborna komisija BiH na osnovu izvještaja Glavnog kontrolora Centralne izborne komisije BiH izdaje naredbu izbornoj komisiji o otvaranju vreća sa glasačkim materijalom i brojanje glasačkih listića u cilju pravilnog

objedinjavanja utvrđenih izbornih rezultata na biračkim mjestima na kojim birački odbor nije pravilno utvrdio izborne rezultate.

(4) Po dobijanju naredbe iz stava (3) ovog člana, izborna komisija vrši pripreme za brojanje na način da imenuje tim za otvaranje vreća i brojanje glasačkih listića koji će vršiti brojanje glasačkih listića u cilju pravilnog objedinjavanja utvrđenih izbornih rezultata i pisanim putem obavještava akreditirane posmatrače koji imaju pravo posmatrati rad izborne komisije i ovog tima, o mjestu i vremenu navedenog brojanja glasačkih listića. Izborna komisija organizira ponovno brojanje glasačkih listića odmah po dobijanju naredbe od Centralne izborne komisije BiH, vodeći računa o obaveznom prisustvu akreditiranih posmatrača.

(5) Tim za otvaranje vreće i brojanje glasačkih listića vrši brojanje glasačkih listića u skladu s procedurama za brojanje utvrđenim u članovima 27, 28, 29. i 30. ovog Pravilnika.

(6) Za potrebe ovog brojanja glasačkih listića izborna komisija će timu za otvaranje vreće i brojanje glasačkih listića dostaviti sljedeći set materijala: obrazac Zapisnika sa otvaranja vreće koji predsjednik izborne komisije ovjerava svojim potpisom i pečatom izborne komisije; odgovarajući obrazac za zbirne rezultate sa kompletom pomoćnih obrazaca, ukoliko se broje glasački listići za nivo otvorene liste; dva plastična pečata za zaštitu vreća i jednu providnu plastičnu manju vreću.

(7) Centralna izborna komisija BiH će, za potrebe brojanja glasačkih listića iz ovog stava, izbornim komisijama dostaviti rezervne količine obrazaca za zbirne rezultate za nivoe za koje se provode izbori, koji na koricama imaju naljepnicu sa oznakom "PONOVRNO OTVARANJE VREĆE".

(8) Sve rezervne obrasce koji ne budu iskorišteni, izborne komisije su obavezne vratiti Centralnoj izbornoj komisiji BiH sa izbornim materijalom.

(9) Za potrebe pravilnog objedinjavanja utvrđenih izbornih rezultata i brojanje glasačkih listića iz stava (3) ovog člana, izborna komisija dužna je osigurati adekvatan prostor, sa obučenim i certificiranim osobljem i mjerama sigurnosti.

(10) Sve izmjene podataka izborna komisija je dužna izložiti javno, kako bi bile dostupne javnosti.

(11) Po završenoj proceduri pravilnog objedinjavanja utvrđenih izbornih rezultata iz stava (3) ovog člana, a najkasnije 3 (tri) dana do 19,00 sati na dan poslije dana održavanja izbora, izborna komisija dostavlja Centralnoj izbornoj komisiji BiH zapečaćenu providnu plastičnu manju vreću sa originalnim obrascem za zbirne rezultate u koricama; zapisnik o broju glasačkih listića po kategorijama i pomoćne obrasce za drugi krug brojanja glasačkih listića po kandidatima, ukoliko je tim koristio pomoćne obrasce i zapisnik sa otvaranje vreće iz stava (6) ovog člana.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Tuzlanski kanton
GRAD GRAČANICA
Gradska izborna komisija

Broj: 01-04-00391/2024-13
Gračanica, 18.03.2024.god.

Na osnovu člana 2.13. Izbornog Zakona BiH, ("Službeni glasnik BiH", broj. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14, 31/16 i 41/20), člana 69. stav 2. i 4. Pravilnika o provođenju izbora u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 27/22), Gradska izborna komisija Gračanica, na 3. sjednici održanoj dana 18.03.2024.godine, donijela je

RJEŠENJE
o imenovanju kontrolora unosa izbornih rezultata

1. [REDAKCIJA] imenuju se za kontrolora unosa izbornih rezultata u izornoj jedinici 044A Gračanica, na period od 5 (pet) godina.
2. [REDAKCIJA]
3. Zadaci i ovlaštenja kontrolora za unos izbornih rezultata utvrđeni su članom 69.stav 8. i 9. Pravilnika o provođenju izbora u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", br. 27/22).

Obrazloženje

Dana 26.02.2024. godine, Gradska izborna komisija Gračanica raspisala je javni oglas za imenovanje kontrolora unosa izbornih rezultata. Na raspisani oglas prijavilo se 2 (dva) kandidata. Nakon provedenog konkursne procedure utvrđeno je da je jedna prijava nepotpuna dok druga prijavljena osoba ispunjavaju opće i posebne uslove javnog oglasa te je i imenovan.

Obzirom da se u izornoj jedinici Grada Gračanica formira više od 50 biračkih mjesta, te je potrebno imenovati 3(tri) kontrolora izbornih rezultata GIK je u skladu sa članom 69. stav 4. Pravilnika o provođenju izbora, odlučila imenovati kandidata [REDAKCIJA] koji je uposlenik Gradske uprave Gračanica u Službi za upravi i društvene djelatnosti.

Na osnovu svega navedenog odlučeno je kao u dispozitivu Rješenja.

Protiv ovog Rješenja može se uložiti prigovor GIK-u Gračanica u roku od 24 sata od dana prijema istog.

Dostavljeno
1. Imenovanom x1,
2. CIK BiH Sarajevo,
3. Arhiva.

Primjer rješenja kojim se imenuje kontrolor izbornih rezultata OIJ (Rješenje je doneseno 2024. godine, prije stupanja na snagu Izmjena Izbornog zakona BiH)

Literatura

- Izborni zakon Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14, 31/16, 41/20, 38/22, 51/22, 67/22 i 24/24)
- Pravilnik o provođenju izbora ("Službeni glasnik BiH", broj 31/24);
- EVROPSKA KOMISIJA ZA DEMOKRATIJU PUTEM ZAKONA (VENECIJANSKA KOMISIJA) KODEKS DOBROG VLADANJA U IZBORNIM PITANJIMA SMJERNICE I OBRAZLOŽENJE, usvojeni na 52. sjednici Venecijanske komisije (Venecija, 18–19. oktobar 2002. g.), Izvor: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdf=CDL-AD\(2002\)023rev2-cor-bos](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdf=CDL-AD(2002)023rev2-cor-bos).

[illegible]

[illegible]

KRATKA BIOGRAFIJA AUTORA

Dr. Suad Arnautović

Suad Arnautović, doktor političkih nauka, u junu 2004. godine Predstavnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine imenovao ga je članom Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine. Nakon isteka prvog sedmogodišnjeg mandata ponovo je izabran na tu funkciju 2011. godine, a zatim i u martu 2020. godine po treći put. U periodu januar 2008. – maj 2009. godine obavljao je dužnost Predsjednika Centralne izborne komisije BiH, a 1. aprila 2022. godine po drugi put je izabran za predsjednika Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine. Na ovoj je dužnosti ostao do 31.12.2023 godine.

SARADNIK NA IZRADI PRIRUČNIKA

Veljko Petrović

Veljko Petrović, službenik u Sekretarijatu Centralne izborne komisije BiH, angažiran na poslovima Koordinatora za rad sa izbornim komisijama. Poslove Koordinatora obavlja od 2002. godine do danas. Imenovan je za Kontrolora izbornih rezultata Centralne izborne komisije BiH ili za člana Uprave Glavnog centra za brojanje u svim izbornim ciklusima do sada.

KONTAKT-PODACI

Adresa:

Centralna izborna komisija BiH,
Danijela Ozme br. 7
71000 Sarajevo

E-mail adresa:

koordinatori@izbori.ba

Internet-stranica:

www.izbori.ba

Telefon:

Centrala: + 387 33 251 300

Faks: + 387 33 251 329